

غزلیات خواجه حافظ شیرازی

(با برگردان انگلیسی)

گردآوری و ویرایش
دکتر بهروز همایون فر

پوشه دوّم
October 2001

Ghazal of Hafez Shirazi
In Persian with English translation
Original Translation by Henry Wilberforce Clarke (1840-1905)
Part 2 (version 1.03)

Compiled and Corrected by
Dr. Behrouz Homayoun Far
far@acm.org
<http://www.enel.ucalgary.ca/People/far>

Preface

The translations appearing in this collection are by Henry Wilberforce Clarke who used the Upjohn's Calcutta version (1791) of Divan of Hafez in 1891. The original Calcutta edition had a number of mistakes and it is verified that some of the poems do not belong to Hafez and are added afterwards. The most reliable edition of Divan is published at Tehran in 1320/1941 under the editorship of Mirza Mohammad Qazvini and Dr Qasem Ghani. This edition has admitted 495 ghazals as unquestionably genuine, beside 3 qasidehs, 2 mathnavis, 34 occasional pieces (muqatta'at) and 42 robais, a total of 573 poems. I have selected those poems that appear in Qazvini and Ghani edition and partially rewritten some of the translations to be more poetic and understandable.

Dr. Behrouz Homayoun Far

2001/10/6

Calgary, Canada

(101)

شراب و عیش نهان چیست کار بی بنیاد
زدیم بر صف رندان و هر چه بادا باد

گره ز دل بگشا و از سپهر یاد مکن
که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد

ز انقلاب زمانه عجب مدار که چرخ
از این فسانه هزاران هزار دارد یاد

قدح به شرط ادب گیر زان که ترکیبش
ز کاسه سر جمشید و بهمن است و قباد

که آگه است که کاووس و کی کجا رفتند
که واقف است که چون رفت تخت جم بر باد

ز حسرت لب شیرین هنوز می بینم
که لاله می دمد از خون دیده فرهاد

مگر که لاله بدانست بی وفایی دهر
که تا بزاد و بشد جام می ز کف ننهاد

بیا بیا که زمانی ز می خراب شویم
مگر رسیم به گنجی در این خراب آباد

نمی دهند اجازت مرا به سیر و سفر
نسیم باد مصلا و آب رکن آباد

قدح مگیر چو حافظ مگر به ناله چنگ
که بسته اند بر ابریشم طرب دل شاد

(101)

Wine and hidden pleasure, what are they? Baseless work.
On the ranks of profligates we dashed. What is fit to be-be!

Unloose the heart's knot; and, think not of the sky:
For such a knot, the thought of no geometrician hath loosed.

At Time's changes, wonder not. For the sphere
Recollecteth many a thousand tales of this.

With respect, take the goblet. For its composition
Is of the skull of Jamshid, of Bahman, and of Kubad.

Where Kawoos and Kay went, who is informed?
How Jamshid's throne went to the wind who is informed?

From passion for Shirin's lip, yet I see
That, from the blood of Farhad's eye, the tulip blossometh.

Perchance the tulip knew Time's unfaithfulness:
For, since she was torn and become, from out of her hand she hath not placed the cup
of wine.

Come! come! so that, awhile, with wine ruined we may become:
Perchance, to that great fortune, we may, in this ruined place, reach.

For wandering and journeying, me, permission give not
The breeze of Musalla's dust, and the water of Roknabad.

Like Hafez take not the cup save to the sound of the harp:
For, to the silk of joy, they have bound the glad heart.

(102)

دوش آگهی ز یار سفر کرده داد باد
من نیز دل به باد دهم هر چه باد باد

کارم بدان رسید که همراز خود کنم
هر شام برق لامع و هر بامداد باد

در چین طره تو دل بی حفاظ من
هرگز نگفت مسکن مالوف یاد باد

امروز قدر پند عزیزان شناختم
یا رب روان ناصح ما از تو شاد باد

خون شد دلم به یاد تو هر گه که در چمن
بند قبای غنچه گل می‌گشاد باد

از دست رفته بود وجود ضعیف من
صبحم به بوی وصل تو جان باز داد باد

حافظ نهاد نیک تو کامت بر آورد
جان‌ها فدای مردم نیکونهاد باد

(102)

Last night, the news of the beloved, journey-made, gave the wind:
To the wind, I also give my heart. Whatever it be-be.

To that, my work reached that, my confidant I make
Every evening the flashing lightning; and, every morning, the wind.

In the curl of thy tress, my heart void of protection,
Ever said not: "Of my accustomed abode, recollection be."

To-day, I recognized the value of the counsel of those dear:
O Lord! joyous by Thee, the soul of our adviser be.

In memory of thee, blood become my heart, whenever, in the sward,
The fastening of the rose-bud's coat, loosed the wind.

From my hand, had gone my feeble existence:
In the morning, by the perfume of thy tress, gave back life, the wind.

Hafez! thy desire, thy good disposition bringeth forth:
The ransom of the man of good disposition, souls be.

(103)

روز وصل دوستداران یاد باد
یاد باد آن روزگاران یاد باد

کامم از تلخی غم چون زهر گشت
بانگ نوش شادخواران یاد باد

گر چه یاران فارغند از یاد من
از من ایشان را هزاران یاد باد

مبتلا گشتم در این بند و بلا
کوشش آن حق گزاران یاد باد

گر چه صد رود است در چشمم مدام
زنده رود و باغ کاران یاد باد

راز حافظ بعد از این ناگفته ماند
ای دریغا رازداران یاد باد

(103)

The day of union of friends remember:
Those times, remember, remember!

From the bitterness of grief my palate hath become like poison:
The tumult of the drinking of wine-drinkers, remember!

Although free of recollection of me, are friends
Them, on my part a thousand times, remember!

Entangled, I am in this bond of calamity:
The endeavor of those upright ones, remember!

Although in my eye, are a hundred streams
The Zende-rud of gardeners, remember!

After this, the mystery of Hafez un-uttered remaineth:
Alas! the mystery-keepers, remember!

(104)

جمالت آفتاب هر نظر باد
ز خوبی روی خوبت خوبتر باد

همای زلف شاهین شهپرت را
دل شاهان عالم زیر پر باد

کسی کو بسته زلفت نباشد
چو زلفت در هم و زیر و زیر باد

دلی کو عاشق رویت نباشد
همیشه غرقه در خون جگر باد

بتا چون غمز هات ناوک فشانند
دل مجروح من پیشش سپر باد

چو لعل شکرینت بوسه بخشد
مذاق جان من ز او پرشکر باد

مرا از توست هر دم تازه عشقی
تو را هر ساعتی حسنی دگر باد

به جان مشتاق روی توست حافظ
تو را در حال مشتاقان نظر باد

(104)

The sun of every vision, Thy beauty be
More beautiful than the beauty, Thy beautiful face be.

Of the Homa of Thy tress, the falcon of long-wing feather,
Beneath the wing, the heart of the kings of the world be!

To Thy tress, that one who is not attracted:
Like Thy tress, tossed and confused be.

Of Thy face, that heart that is not the lover,
In liver-blood, ever drowned be.

O idol! When Thy glance casteth the arrow
Before it, my wounded heart, the shield be.

When Thy sugary ruby giveth the kiss
From it, the taste of my life, full of sugar be.

Momently mine, is a great fresh love for Thee:
Hourly, Thine another great beauty be!

With soul, Hafez is desirous of Thy face.
On the state of desirous ones, Thy glance be.

(105)

صوفی ار باده به اندازه خورد نوشش باد
ور نه اندیشه این کار فراموشش باد

آن که یک جرعه می از دست تواند دادن
دست با شاهد مقصود در آغوشش باد

پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت
آفرین بر نظر پاک خطابوشش باد

شاه ترکان سخن مدعیان می شنود
شرمی از مظلومه خون سیاوشش باد

گر چه از کبر سخن با من درویش نگفت
جان فدای شکرین پسته خاموشش باد

چشم از آینه داران خط و خالش گشت
لبم از بوسه ربایان بر و دوشش باد

نرگس مست نوازش کن مردم دارش
خون عاشق به قدح گر بخورد نوشش باد

به غلامی تو مشهور جهان شد حافظ
حلقه بندگی زلف تو در گوشش باد

(105)

If, to limit, the Sufi drink wine to him, sweet may it be!
If not, the thought of this work of his, forgotten be!

That one who can give up a single draft of wine,
With the Beloved of his desire his hand in his bosom, be.

Said our Pir: "On the Creator's pen, passed no error:"
On his pure sight, error-covering, afarin be!

The King of the Turkans heard the speech of the adversaries:
Of the oppression of Siyawash, his a great shame be!

Although, through pride, he uttered no word to me, the poor darvish;
A ransom for His sweet, silent, pistachio nut, my life be!

Of the number of mirror-holders of his line and mole, my eye became:
Of the number of the kiss-snatchers of his bosom and back, my lip be.

The intoxicated narcissus, favor-doer, ma n-preserver;
If it drink lover's blood in a goblet, to it sweet may it be!

Hafez! in thy service, the world became famous:
In its ear, the ring of service of thy tress, be!

(106)

تنت به ناز طبیبان نیازمند مباد
وجود نازکت آزرده گزند مباد

سلامت همه آفاق در سلامت توست
به هیچ عارضه شخص تو دردمند مباد

جمال صورت و معنی ز امن صحت توست
که ظاهر ت دژم و باطنت نژند مباد

در این چمن چو درآید خزان به یغمایی
رهش به سرو سهی قامت بلند مباد

در آن بساط که حسن تو جلوه آغازد
مجال طعنه بدبین و بدپسند مباد

هر آن که روی چو ماهت به چشم بد بیند
بر آتش تو بجز جان او سپند مباد

شفا ز گفته شکریشان حافظ جوی
که حاجتت به علاج گلاب و قند مباد

(106)

In need of the physician's care, thy body be not;
Vexed by injury, thy tender existence be not!

The safety of all horizons is in thy safety.
By any accident, sorrowful thy person be not!

The beauty of the outward and of the inward is from the prosperity of thy well-being:
Outwardly anguished, inwardly afflicted, thou be not!

In this sward, when autumn entereth upon plundering,
To the straight cypress of lofty stature, its path be not!

In that place where thy beauty beginneth splendor,
The power of reproach of the ill-seer and of the ill-approver be not!

Every one, who, with the evil eye, beholdeth thy moon-like face,
Save rue-casting on the fire of grief, his life be not.

From the sugar-scattering utterance, of Hafez seek recovery,
So that need of the remedy of rose-water and of candy, thine be not.

(107)

حسن تو همیشه در فزون باد
رویت همه ساله لاله گون باد

اندر سر ما خیال عشقت
هر روز که باد در فزون باد

هر سرو که در چمن در آید
در خدمت قامتت نگون باد

چشمی که نه فتنه تو باشد
چون گوهر اشک غرق خون باد

چشم تو ز بهر دلربایی
در کردن سحر زوفنون باد

هر جا که دلیست در غم تو
بی صبر و قرار و بی سکون باد

قَد همه دلبران عالم
پیش الف قدت چو نون باد

هر دل که ز عشق توست خالی
از حلقه وصل تو برون باد

لعل تو که هست جان حافظ
دور از لب مردمان دون باد

(107)

Ever increasing, Thy beauty be!
All years, tulip-hued, Thy face be.

In my head, the image of Thy love,
Every day that is, increasing be.

Every cypress that, in the sward, cometh up,
Before the Alef of Thy stature, like the nun be!

That eye that is not bewitched by Thee,
Out of the jewel of tears, in a sea of blood be!

For heart-ravishing, Thy eye
In practicing sorcery, sorcery-possessed be!

Wherever in grief for Thee, is a heart,
Without patience, or rest; and without quietude, let it be.

The stature of all the heart-ravishers of the world,
In service of Thy form, bowed be!

He who in separation from Thee is not content,
Out of the circle of union with Thee, be.

Thy ruby lip that is the soul of Hafez,
From the lip of every mean and base one, far be.

(108)

خسروا گوی فلک در خم چوگان تو باد
ساحت کون و مکان عرصه میدان تو باد

زلف خاتون ظفر شیفته پرچم توست
دیده فتح ابد عاشق جولان تو باد

ای که انشا عطار د صفت شوکت توست
عقل کل چاکر طغراکش دیوان تو باد

طیره جلوه طوبی قد چون سرو تو شد
غیرت خلد برین ساحت بستان تو باد

نه به تنها حیوانات و نباتات و جماد
هر چه در عالم امر است به فرمان تو باد

(108)

O Lord! the ball of the sky in the curve of the polo of thine be:
The place of existence and of dwelling the space of the plain of thine be!

The tress of the Lady of Victory is enamored with thy standard-tassel:
The eye of eternity without end, the lover of the galloping of thine be!

O thou that the writing of Mercury is the description of thy pomp!
Reason of all the Toghra-writer of the book of thine be!

Thy cypress-like stature became the shame of the splendor of the Tuba,
The envy of lofty paradise, the plain of the hall of thine be.

Not alone animals and vegetation and things inorganic;
Whatever is in the world of order, under the order of thine be.

(109)

دیر است که دلدار پیامی نفرستاد
ننوشت سلامی و کلامی نفرستاد

صد نامه فرستادم و آن شاه سواران
پیکی ندوانید و سلامی نفرستاد

سوی من وحشی صفت عقل رمیده
آهروشی کبک خرامی نفرستاد

دانست که خواهد شدن مرغ دل از دست
و از آن خط چون سلسله دامی نفرستاد

فریاد که آن ساقی شکر لب سرمست
دانست که مخمورم و جامی نفرستاد

چندان که زدم لاف کرامات و مقامات
هیچ خبر از هیچ مقامی نفرستاد

حافظ به ادب باش که وخواست نباشد
گر شاه پیامی به غلامی نفرستاد

(109)

'Tis a long time; and the Heart-possessor a message sent not;
A letter, wrote not; and a salutation, sent not.

A hundred letters, I sent; and that sovereign of horsemen
A messenger hastened not; and a message sent not.

To me, like a wild beast, reason affrighted,
One, deer of gait, partridge of strut, He sent not.

He knew that the bird of my heart would go from my hand,
Yet, of that chain-like hair, a snare, He sent not.

Complaint! that Said sweet of lip, intoxicated,
Knew that I was wine-sick; and a cup of wine, sent not.

As long as I boasted of excellences and of the stages,
To me, any news of any stage, He sent not.

Hafez! be with respect. For appeal is none:
If a message to a humble slave, the King sent not.

(110)

پیرانه سرم عشق جوانی به سر افتاد
وان راز که در دل بنهفتم به در افتاد

از راه نظر مرغ دلم گشت هواگیر
ای دیده نگه کن که به دام که در افتاد

دردا که از آن آهوی مشکین سیه چشم
چون نافه بسی خون دلم در جگر افتاد

از رهگذر خاک سر کوی شما بود
هر نافه که در دست نسیم سحر افتاد

مژگان تو تا تیغ جهان گیر بر آورد
بس کشته دل زنده که بر یک دگر افتاد

بس تجربه کردیم در این دیر مکافات
با دردکشان هر که در افتاد بر افتاد

گر جان بدهد سنگ سیه لعل نگردد
با طینت اصلی چه کند بدگهر افتاد

حافظ که سر زلف بتان دست کشش بود
بس طرفه حریفیست کش اکنون به سر افتاد

(110)

Elderly of head, into my head youthful love, hath fallen:
And that mystery that, in the heart, I concealed, out hath fallen.

From vision's path, the bird of my heart went soaring.
O eye! behold into whose snare, it hath fallen.

O sorrow! that, for that musky deer, dark of eye,
Like the musk-pod, much heart's blood, into my liver, hath fallen.

From the thoroughfare of the dust of the head of your street, is
Every musk-pod that in the hand of the morning-breeze, hath fallen.

Since thy eye-lashes drew forth the sword, world-seizing,
Many a slain one, heart-alive that, on each other, hath fallen.

In this house of retribution,
With the dreg-drunkards, whoever in fell, out hath fallen.

If the black stone give life, it becometh not the ruby:
What may it do? With its original nature, it, ill-nature hath befallen.

Hafez whose happy hand hath the tress of idols,
Into his head, a very powerful rival is it that hath fallen.

(111)

عکس روی تو چو در آینه جام افتاد
عارف از خنده می در طمع خام افتاد

حسن روی تو به یک جلوه که در آینه کرد
این همه نقش در آینه او هام افتاد

این همه عکس می و نقش نگارین که نمود
یک فروغ رخ ساقیست که در جام افتاد

غیرت عشق زبان همه خاصان ببرید
کز کجا سر غمش در دهن عام افتاد

من ز مسجد به خرابات نه خود افتادم
اینم از عهد ازل حاصل فرجام افتاد

چه کند کز پی دوران نرود چون پرگار
هر که در دایره گردش ایام افتاد

در خم زلف تو آویخت دل از چاه زرخ
آه کز چاه برون آمد و در دام افتاد

آن شد ای خواجه که در صومعه بازم بینی
کار ما با رخ ساقی و لب جام افتاد

زیر شمشیر غمش رقص کنان باید رفت
کان که شد کشته او نیک سرانجام افتاد

هر دمش با من دلسوخته لطفی دگر است
این گدا بین که چه شایسته انعام افتاد

صوفیان جمله حریفند و نظر باز ولی
زین میان حافظ دلسوخته بدنام افتاد

(111)

When, into the mirror of the cup, the reflection of Thy face fell,
From the laughter of wine, into the crude desire of the cup, the Aref fell.

With that splendor that in the mirror, the beauty of Thy face made,
All this picture into the mirror of fancy fell.

All this reflection of wine and varied picture that have appeared
Is a splendor of the face of the Said that, into cup fell.

The jealousy of love severed the tongue of all the great ones:
Into the mouth of the common people, the mystery of grief for Him, how fell?

From the masjid to the tavern, I fell not of myself:
From the covenant of eternity without beginning, to me this result of the end fell.

When, like the compass, for the sake of revolution, he moveth not, what may he do
Who in the circle of time's revolution fell?

From the pit of Thy chin, in the curl of Thy tress, my heart clung:
Alas. forth from the pit, it came; and into the snare, fell.

O Khwajeh! passed hath that time when thou sawest me in the cloister;
With the lace of the Said and the lip of the cup, my work fell.

Beneath the sword of grief for Him, it is proper to go dancing
For, that one who was slain of Him, his end happy fell.

Every moment, another kindness to me of consumed heart is His:
Behold, how fit for reward, this beggar fell.

The Sufis, all, are lovers and glance-players; but,
From the midst, to bad name, heart-consumed Hafez fell.

(112)

آن که رخسار تو را رنگ گل و نسرين داد
صبر و آرام تواند به من مسکين داد

وان که گيسوی تو را رسم تطاول آموخت
هم تواند کرّمش داد من غمگين داد

من همان روز ز فرهاد طمع ببريدم
که عنان دل شيدا به لب شيرين داد

گنج زر گر نبود کنج قناعت باقيست
آن که آن داد به شاهان به گدايان اين داد

خوش عروسيست جهان از ره صورت ليکن
هر که پيوست بدو عمر خودش کاوين داد

بعد از اين دست من و دامن سرو و لب جوی
خاصه اکنون که صبا مژده فروردين داد

در کف غصه دوران دل حافظ خون شد
از فراق رخت ای خواجه قوام الدين داد

(112)

Who, to thy cheek, the hue of the rose and of the wild rose gave,
To me, miserable, patience and ease, can give.

Who taught thy tress the habit of being long,
To me, grief-stricken, the gift of His liberality, can also give.

Hope of Farhad, I severed that very day,
When, to Shirin's lip, the rein of his distraught heart, he gave.

If be not the treasure of gold, contentment is left:
Who, to kings that gave, to beggars this gave.

A fine bride, outwardly, is the world. But,
Who joined himself to her, his own life the dowry gave.

After this, My hand and my skirt; the cypress and the marge of the stream,
Especially, now, that, glad tidings of February, the wind gave.

In the hand of grief for Time, Hafez's heart became blood:
O Khwajeh Kavam ud Din! for separation from thy face, justice!

(113)

بنفشه دوش به گل گفت و خوش نشانی داد
که تاب من به جهان طره فلانی داد

دلم خزانه اسرار بود و دست قضا
درش بیست و کلیدش به دلستانی داد

شکسته وار به درگاہت آمدم که طیب
به مومیایی لطف توام نشانی داد

تنش درست و دلش شاد باد و خاطر خوش
که دست دادش و یاری ناتوانی داد

برو معالجه خود کن ای نصیحتگو
شراب و شاهد شیرین که را زیانی داد

گذشت بر من مسکین و با رقیبان گفت
دریغ حافظ مسکین من چه جانی داد

(113)

Last night, to the rose, the violet spake; and a sweet trace gave,
Saying: "In the world, me, torment a certain one's tress gave."

The store of mysteries, was my heart; and, the hand of Fate
Closed its door; and its key to that heart-ravisher - gave.

To Thy court, like one shattered, I came. For, the physician,
Me, a trace to the electuary of Thy grace gave.

By me, miserable, He passed; and to the watchers, said:
Alas! What a soul, my slain lover gave.

Sound be his body; glad be his heart; happy, his mind!
That, the hand of justice and help to the feeble one, he gave.

O counsel utterer! go, devise thy own remedy:
Loss to whom, wine and the sweet mistress gave.

Me miserable, He passed and told to my opponents:
"What a pity! my Hafez how miserable life he gave."

(114)

همای اوج سعادت به دام ما افتد
اگر تو را گذری بر مقام ما افتد

حباب وار بر اندازم از نشاط کلاه
اگر ز روی تو عکسی به جام ما افتد

شبی که ماه مراد از افق شود طالع
بود که پرتو نوری به بام ما افتد

به بارگاه تو چون باد را نباشد بار
کی اتفاق مجال سلام ما افتد

چو جان فدای لبش شد خیال می‌بستم
که قطره‌ای ز زلالش به کام ما افتد

خیال زلف تو گفتا که جان وسیله مساز
کز این شکار فراوان به دام ما افتد

به ناامیدی از این در مرو بزن فالی
بود که قرعه دولت به نام ما افتد

ز خاک کوی تو هر گه که دم زند حافظ
نسیم گلشن جان در مشام ما افتد

(114)

The Homa of the height of felicity to the snare of ours falleth.
If, Thy passing to the dwelling of ours falleth.

Like the bubble, up I cast my cap with joy,
If a reflection of Thy face into the cup of ours falleth.

A night when the moon of desire ariseth from the horizon
It may be that the ray of that light on the roof of ours falleth.

When the path of dust-kissing of this door is not for kings,
How, the favor of an answer to the salutation of ours falleth?

When my life became the sacrifice for Thy lip I established the fancy
That a drop of its limpid water to the palate of ours falleth.

The fancy! Thy tress spake saying: "O Lover! make not life the means;
"For, of this kind, many a prey into the snare of ours falleth."

From this door, go not in hopelessness. Strike an omen:
It may be that the die of fortune to the name of ours falleth.

Whenever Hafez boasteth of the dust of Thy "street,"
Thy breeze of the rose-bed of the soul into the perfume-place of ours falleth.

(115)

درخت دوستی بنشان که کام دل به بار آرد
نهال دشمنی برکن که رنج بی‌شمار آرد

چو مهمان خراباتی به عزت باش با رندان
که درد سر کشتی جانان گرت مستی خمار آرد

شب صحبت غنیمت دان که بعد از روزگار ما
بسی گردش کند گردون بسی لیل و نهار آرد

عماری دار لیلی را که مهد ماه در حکم است
خدا را در دل اندازش که بر مجنون گذار آرد

بهار عمر خواه ای دل وگرنه این چمن هر سال
چو نسرين صد گل آرد بار و چون بلبل هزار آرد

خدا را چون دل ریشم قراری بست با زلفت
بفرما لعل نوشین را که زودش باقرار آرد

در این باغ از خدا خواهد دگر پیرانه سر حافظ
نشیند بر لب جویی و سروی در کنار آرد

(115)

Plant the tree of friendship, that, to fruit, the heart's desire bringeth:
Up-pluck the bush of enmity, that countless troubles bringeth.

When thou art the guest of the tavern, with profligates be with respect:
For, O beloved, if thou be a dreg-drinker, the intoxication, of wine-sickness, this
bringeth.

The night of society, reckon plunder. For, after our time
The sphere many a revolution maketh; many a night and day bringeth.

Leyla's litter-keeper, in whose order is the moon's cradle,
O God! into his heart cast that, passing by Majnun, he may cause.

O heart! desire the spring season. If not, every year, this sward
A hundred beautiful roses. like the wild rose, and a thousand like the nightingale
bringeth.

Since, with Thy tress, my wounded heart hath established a covenant, for God's sake,
Order Thy sweet ruby that to rest, its state, it may bring.

In this garden, Hafez, gray of head, asketh God
That, by the marge of the stream, he may sit; and into his embrace, a cypress may
bring.

(116)

کسی که حسن و خط دوست در نظر دارد
محقق است که او حاصل بصر دارد

چو خامه در ره فرمان او سر طاعت
نهاده‌ایم مگر او به تیغ بردارد

کسی به وصل تو چون شمع یافت پروانه
که زیر تیغ تو هر دم سری دگر دارد

به پای بوس تو دست کسی رسید که او
چو آستانه بدین در همیشه سر دارد

ز زهد خشک ملولم کجاست باده ناب
که بوی باده مدام دماغ تر دارد

ز باده هیجت اگر نیست این نه بس که تو را
دمی ز وسوسه عقل بی‌خبر دارد

کسی که از ره تقوا قدم برون ننهاده
به عزم می‌کده اکنون ره سفر دارد

دل شکسته حافظ به خاک خواهد برد
چو لاله داغ هوایی که بر جگر دارد

(116)

That one that, in his vision, the beauty of the line of the Beloved hath;
Certain it is that the acquisition of vision he hath.

Like the reed, on the writing of His order, the head of obedience,
We have placed. Perchance, with His sword, uplifted He hath.

In union with Thee, like the candle found the order that one
Who, beneath Thy sword, momentarily another head hath.

Attained to foot-kissing, the hand of that one, who
Ever his head, like the threshold, on this door, hath.

I am vexed with dry austerity. Bring pure wine:
For, my brain ever fresh, wine's perfume keepeth.

If from wine, thine is no good quality, is not this enough that, thee,
A moment, without news of the temptation of reason, it keepeth?

That one, who planted not his foot outside the door of piety,
Now, with the intention of visiting the wine-house, desire for travel, hath.

To the dust, Hafez's shattered heart will take
The stain of desire that. like the tulip, on the liver, it hath.

(117)

دل ما به دور رویت ز چمن فراغ دارد
که چو سرو پایبند است و چو لاله داغ دارد

سر ما فرونیاید به کمان ابروی کس
که درون گوشه گیران ز جهان فراغ دارد

ز بنفشه تاب دارم که ز زلف او زند دم
تو سیاه کم بها بین که چه در دماغ دارد

به چمن خرام و بنگر بر تخت گل که لاله
به ندیم شاه ماند که به کف ایاغ دارد

شب ظلمت و بیابان به کجا توان رسیدن
مگر آن که شمع رویت به رهم چراغ دارد

من و شمع صبحگاهی سزد ار به هم بگیریم
که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد

سزدم چو ابر بهمن که بر این چمن بگیریم
طرب آشیان بلبل بنگر که زاغ دارد

سر درس عشق دارد دل دردمند حافظ
که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد

(117)

At the time of His face, retirement from the sward, our heart hath:
For, like the cypress, foot-binding it is; and like the tulip, stain it hath.

To the bow of any one's eye-brow, our head descendeth not;
For, retirement from the world, the heart of corner-takers hath.

Torment on account of the violet, I have: because it boasteth of His tress
Behold thou what conceit in the brain, the black slave of little value hath.

Saunter into the sward; and gaze at the rose's throne. For the tulip
Resembleth the King's servant, that, in the hand, a cup hath.

In the night of darkness and in the desert, where can one arrive,
Unless, in my path, the lamp, the candle of His face hath?

I and the candle of the morning, 'tis fit if went together:
For, we consumed; and no solicitude for us, our idol hath.

Desire for love's lesson, hath Hafez's sorrowful heart:
For neither desire for the spectacle, nor desire for the garden, the heart hath.

(118)

آن کس که به دست جام دارد
سلطانی جم مدام دارد

آبی که خضر حیات از او یافت
در میکده جو که جام دارد

سررشته جان به جام بگذار
کاین رشته از او نظام دارد

ما و می و زاهدان و تقوا
تا یار سر کدام دارد

بیرون ز لب تو ساقیا نیست
در دور کسی که کام دارد

نرگس همه شیوه‌های مستی
از چشم خوشت به وام دارد

ذکر رخ و زلف تو دلم را
وردیست که صبح و شام دارد

بر سینه ریش دردمندان
لعلت نمکی تمام دارد

در چاه ذقن چو حافظ ای جان
حسن تو دو صد غلام دارد

(118)

That one who, in his hand the cup hath.
Ever the sovereignty of Jamshid hath.

That water, wherein Khizr obtained life,
Seek in the wine-house; for, the cup hath.

Pass life's thread into the cup;
Wherein, order, this thread hath.

We and wine, and Zaheds and piety,
Let us see desire for whom the Beloved hath.

O Saki! without thy tress, there is naught,
In the time of that one, who desire hath.

All the ways of intoxication, the narcissus,
From thy pleasant eye, loaned hath.

The mention of thy face and tress, to my heart,
Is a great pain that, morning and evening, it hath.

On the wounded hearts of the sorrowful,
Complete saltiness, thy lip hath.

O Soul! in the pit of the chin, like Hafez,
Two hundred slaves, thy beauty hath.

(119)

دلی که غیب نمای است و جام جم دارد
ز خاتمی که دمی گم شود چه غم دارد

به خط و خال گدایان مده خزینه دل
به دست شاهوشی ده که محترم دارد

نه هر درخت تحمل کند جفای خزان
غلام همت سروم که این قدم دارد

رسید موسم آن کز طرب چو نرگس مست
نهد به پای قدح هر که شش درم دارد

زر از بهای می اکنون چو گل دریغ مدار
که عقل کل به صدت عیب متهم دارد

ز سرّ غیب کس آگاه نیست قصّه مخوان
کدام محرم دل ره در این حرم دارد

دلّم که لاف تجرّد زدی کنون صد شغل
به بوی زلف تو با باد صبحدم دارد

مراد دل ز که پرسم که نیست دلّداری
که جلوه نظر و شیوه کرم دارد

ز جیب خرّقه حافظ چه طرف بتوان بست
که ما صمد طلبیدیم و او صنم دارد

(119)

That heart that is the hidden-displayer; and that the cup of Jamshid hath,
For a seal ring, that awhile became lost, what grief it hath?

To the beard or to the mole, of beggars give not the heart's treasure:
Give to the hand of a king-like one, who it precious hath.

Not every tree endureth the violence of autumn:
The slave of resolution of the cypress, I am, who this foot hath.

Hath arrived that season, when from joy like the intoxicated narcissus,
He placeth at the goblet's foot, who six derhams hath.

Now, like the rose hold not back gold for the price of wine:
For, suspicion of thee, by a hundred defects, absolute reason hath.

With the hidden mystery, none is acquainted: utter not the tale:
The path into this sacred enclosure, what confidant of the heart hath.

My heart that used to boast of solitude, now a hundred occupations,
With the morning breeze. on account of the perfume of Thy tress hath.

The heart's desire-of whom may I seek? Since there is no heart-possessor,
Who, splendor of sight, and habit of liberality, hath.

From the pocket of Hafez's religious garment, what profit can one gain?
For we seek the eternal; and a beloved he hath.

(120)

بتی دارم که گرد گل ز سنبل سایه بان دارد
بهار عارضش خطی به خون ارغوان دارد

غبار خط بیوشانید خورشید رخس یا رب
بقای جاودانش ده که حسن جاودان دارد

چو عاشق می شدم گفتم که بر دم گوهر مقصود
ندانستم که این دریا چه موج خون فشان دارد

ز چشمت جان نشاید برد کز هر سو که می بینم
کمین از گوشه‌ای کردهست و تیر اندر کمان دارد

چو دام طره افشانند ز گرد خاطر عشاق
به غماز صبا گوید که راز ما نهان دارد

ببفشان جره‌ای بر خاک و حال اهل دل بشنو
که از جمشید و کیخسرو فراوان داستان دارد

چو در رویت بخندد گل مشو در دامش ای بلبل
که بر گل اعتمادی نیست گر حسن جهان دارد

خدا را داد من بستان از او ای شحنه مجلس
که می با دیگری خورد هست و با من سر گران دارد

به فتراک ار همی بندی خدا را زود صیدم کن
که آفت هاست در تاخیر و طالب را زیان دارد

ز سروقد دلجویت مکن محروم چشمم را
بدین سرچشمه‌اش بنشان که خوش آبی روان دارد

ز خوف هجرم ایمن کن اگر امید آن داری
که از چشم بداندیشان خدایت در امان دارد

چه عذر بخت خود گویم که آن عیار شهر آشوب
به تلخی کشت حافظ را و شکر در دهان دارد

(120)

I have an idol that, the canopy of the hyacinth around the rose hath:
A line in the blood of the Arghavan, the spring of his cheek hath.

O Lord! the dust of the line covered the sun of his face:
Give him everlasting life, who everlasting beauty hath.

When I became lover, I spake saying: "I have carried off the jewel of my desire:"
I knew not what, blood-scattering, waves, this sea hath.

From his eye, it is not fit to take the soul. For, from every direction, I see
Of the corner, he hath made the ambush; and the arrow in the bow hath.

When from around lovers' heart, He loosed the snare of the tress,
To the informer of the wind, He speaketh saying: "Secret, our mystery, he hath."

On the dust, scatter the draught; and behold the state of people of rank:
For, of Jamshid, of Kay Khosro, a thousand tales, it hath.

O nightingale! when in thy face the rose laugheth, be not in her snare,
For, on the rose, is no reliance, say, the world's beauty, it hath.

O watchman of the assembly! for God's sake, take my justice from him:
For, with others, he hath drunk wine; and with me, a heavy head hath.

If thou bind me to the saddle-strap, for God's sake, quickly make me prey:
For, in delay are calamities; and the seeker's loss, it hath.

Make not excluded my eye from the cypress of thy heart-seeking stature:
Plant in this its fountain-head; for pleasant running water, it hath.

From the fear of separation, make me safe, if thou have hope of it,
Saying: "In safety from the eye of ill-thinkers, thee, God hath."

To my own fortune, what excuse may I utter? For that knave, city-upsetting
Slew Hafez with bitterness; and, in his mouth, sugar hath.

(121)

هر آن کو خاطر مجموع و یار نازنین دارد
سعادت همدم او گشت و دولت همنشین دارد

حریم عشق را درگه بسی بالاتر از عقل است
کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد

دهان تتگ شیرینش مگر ملک سلیمان است
که نقش خاتم لعش جهان زیر نگین دارد

لب لعل و خط مشکین چو آتش هست و اینش هست
بنازم دلبر خود را که حسنش آن و این دارد

به خواری منگر ای منعم ضعیفان و نحیفان را
که صدر مجلس عشرت گدای رهنشین دارد

چو بر روی زمین باشی توانایی غنیمت دان
که دوران ناتوانی‌ها بسی زیر زمین دارد

بلاگردان جان و تن دعای مستمندان است
که بیند خیر از آن خرمن که ننگ از خوشه چین دارد

صبا از عشق من رمزی بگو با آن شه خوبان
که صد جمشید و کیخسرو غلام کمترین دارد

و گر گوید نمی‌خواهم چو حافظ عاشق مفلس
بگو بیدش که سلطانی گدایی همنشین دارد

(121)

Every one, who, his heart collected and the beloved acceptable hath,
Happiness became his fellow-companion; and fortune, his fellow-sitter, he hath.

Much more lofty than reason is the court of the fold of love:
That threshold, that one kisseth who, his life in his sleeve, hath.

Thy small sweet mouth is perchance Soleiman's seal;
For, the world beneath the seal-stone, the picture of the seal of its ruby hath.

The ruby lip and the musky hair, when His is that and His is this,
of my Heart-ravisher, I boast; because this and that, His beauty hath.

O opulent one! with contempt, regard not the weak and the poor:
For, the chief seat of honor, the Fakir, the road-sitter hath.

When thou art on the surface of the land regard powerfulness plunder:
For, beneath the surface of the land, many a non-powerful one Time hath.

The turner of calamity from the soul and the body, is the prayer of the poor:
Who experienceth good, who, from that harvest, shame of the corn-gleaner hath?

O breeze! utter a secret of my love to the sovereign of the lovely ones,
Who, as the meanest slave, a hundred Jamshids and Kay-Khosros hath.

If he say: "A poor lover like Hafez I desire not:"
Speak ye to him, saying: "Imperial sway, the beggar, road-sitter hath."

(122)

هر آن که جانب اهل خدا نگه دارد
خدایش در همه حال از بلا نگه دارد

حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست
که آشنا سخن آشنا نگه دارد

دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای
فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد

گرت هواست که معشوق نگسلد پیمان
نگاه دار سر رشته تا نگه دارد

صبا بر آن سر زلف ار دل مرا بینی
ز روی لطف بگویش که جا نگه دارد

چو گفتمش که دلم را نگاه دار چه گفت
ز دست بنده چه خیزد خدا نگه دارد

سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری
که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد

غبار راه راه‌گذارت کجاست تا حافظ
به یادگار نسیم صبا نگه دارد

(122)

Every one, who regardeth the people of fidelity,
Him, in every state, from calamity God preserveth.

Save in the Friend's presence, I utter not the tale of the Friend;
For the speech of the friend, the friend preserveth.

O heart! so live that, if thy foot slip,
With both hands in prayer, thee the angel may preserve.

If desire be thine that the Beloved should not break the covenant,
Keep the end of the cord, so that He may preserve.

O breeze! If thou see my heart on that tress-tip,
By way of kindness, speak to it; that its own place it may preserve.

When I spake to him, saying: "Preserve my heart" how he said:
"What ariseth from the slave's hand, God preserveth."

My head, and gold, and heart, and soul a ransom for that true Beloved.
Who the right of society of love and of fidelity preserveth.

Where is the dust of Thy path, that Hafez
In recollection of the work of the fragrant air of the wind, may preserve.

(123)

مطرب عشق عجب ساز و نوایی دارد
نقش هر نغمه که زد راه به جایی دارد

عالم از ناله عشاق مبادا خالی
که خوش آهنگ و فرح بخش هوایی دارد

پیر دردی کش ما گر چه ندارد زر و زور
خوش عطابخش و خطاپوش خدایی دارد

محترم دار دلم کاین مگس قندپرست
تا هواخواه تو شد فر همایی دارد

از عدالت نبود دور گرش پرسد حال
پادشاهی که به همسایه گدایی دارد

اشک خونین بنمودم به طیبیان گفتند
درد عشق است و جگرسوز دوائی دارد

ستم از غمزه میاموز که در مذهب عشق
هر عمل اجری و هر کرده جزایی دارد

نغز گفت آن بت ترسبچه باده پرست
شادی روی کسی خور که صفایی دارد

خسروا حافظ درگاه نشین فاتحه خواند
و از زبان تو تمنای دعایی دارد

(123)

Wonderful harmony and great melody, my minstrel of love hath:
Every picture of the hidden that he striketh, path to place hath.

Void of the wailing of lovers, be not the world:
For a note, pleasant of melody and joy-giving, it hath.

Although neither gold, nor force, hath our Pir, dreg-drinking,
Happily, a God sin-forgiving, error-covering, he hath.

Keep my heart great. For this sugar-worshipping fly,
Since Thy desire it became, the pomp of the Homa hath.

Far from justice it is not, if of his state inquireth
That King, who, in his neighborhood, a beggar hath.

To the physicians, I showed my bloody tears. They said:
‘Tis love’s pain; and the remedy, “the burning of the liver hath.”

The tyranny of the glance, learn not. For, in love’s order,
Every work, a reward; and every deed, a requital hath.

That idol of the young Christian, the wine-seller, well said:
“Enjoy the joy of that person’s face, that purity, hath.”

O King! Hafez, a sitter of thy court, reciteth the fatiha;
And, from thy tongue, the desire of a prayer halt.

(124)

آن که از سنبیل او غالیه تابی دارد
باز با دلشدگان ناز و عتابی دارد

از سر کشته خود می‌گذری همچون باد
چه توان کرد که عمر است و شتابی دارد

ماه خورشید نمایش ز پس پرده زلف
آفتاببست که در پیش سحابی دارد

چشم من کرد به هر گوشه روان سیل سرشک
تا سهی سرو تو را تازه تر آبی دارد

غمزه شوخ تو خونم به خطا می‌ریزد
فرصتت باد که خوش فکر صوابی دارد

آب حیوان اگر این است که دارد لب دوست
روشن است این که خضر بهره سراپی دارد

چشم مخمور تو دارد ز دلم قصد جگر
ترک مست است مگر میل کبابی دارد

جان بیمار مرا نیست ز تو روی سال
ای خوش آن خسته که از دوست جوابی دارد

کی کند سوی دل خسته حافظ نظری
چشم مستش که به هر گوشه خرابی دارد

(124)

That one, from whose hyacinth lock, a great torment, ambergris hath.
Again, with those heart-gone, grace and reproach hath.

By the head of his own slain one, He passeth like the wind:
What can one do? For, He is life; and swiftness, it hath.

From behind the screen of His tress, the moon, displaying the sun,
Is a great sun that, in front, a cloud hath.

In every corner, my eye made flowing a torrent of tears,
So that, with a great water, freshness, Thy straight cypress hath.

In error, Thy bold glance sheddeth my blood;
Be its opportunity; for a very correct judgment it hath.

If that be the water of life, that the lip of my Beloved hath,
Clear this is that a share of the mirage, Khizr hath.

On account of my heart, Thy intoxicated eye desireth my liver:
The Bold one is intoxicated. Perchance, inclination for a piece of roast meat, He hath.

The path of questioning Thee is not my sick soul's:
Happy that shattered one who, an answer from the Beloved, hath.

Towards Hafez's wounded heart, when a glance casteth
Thy intoxicated eye, that, in every corner, a ruined one hath.

(125)

شاهد آن نیست که مویی و میانی دارد
بنده طلعت آن باش که آبی دارد

شیوه حور و پری گر چه لطیف است ولی
خوبی آن است و لطافت که فلانی دارد

چشمه چشم مرا ای گل خندان دریاب
که به امید تو خوش آب روانی دارد

گوی خوبی که برد از تو که خورشید آن جا
نه سوار یست که در دست عنانی دارد

دل نشان شد سخنم تا تو قبولش کردی
آری آری سخن عشق نشانی دارد

خم ابروی تو در صنعت تیر اندازی
برده از دست هر آن کس که کمانی دارد

در ره عشق نشد کس به یقین محرم راز
هر کسی بر حسب فکر گمانی دارد

با خرابات نشینان ز کرامات ملاف
هر سخن وقتی و هر نکته مکانی دارد

مرغ زیرک نزند در چمنش پرده سرای
هر بهاری که به دنباله خزانی دارد

مدعی گو لغز و نکته به حافظ مفروش
کلک ما نیز زبانی و بیانی دارد

(125)

That one is not the beloved, who hath a hair and a waist:
Be the slave of the form of that one who, ravishingness to the highest degree, hath.

Although the way of the angels is pleasant, yet
That is loveliness and gracefulness that a certain one hath.

O laughing rose! discover the fountain of my eye,
That, in hope of thee, a torrent of sweet water hath.

From thee, who taketh the ball of beauty, when the sun here
Is not a horseman, that in his hand, a rein hath?

Heart-sitting became my speech since thou acceptedest it:
Yes, yes; an impression, love's speech hath.

In the craft of arrow-casting, the curve of thy eye-brow
It taketh from every one who, a bow hath.

In love's path, none with certainty became the confidant of the mystery:
According to his understanding, every one an idea hath.

With the tavern-haunters, boast not of generosity:
Every word, a time; every subtlety, a place hath.

The wise bird goeth not, song-singing, in its sward,
Every spring in whose rear, an autumn hath.

To the claimant, say: "To Hafez, boast not thy jest and subtlety: "
A tongue and an explanation our reed also hath.

(126)

جان بی جمال جانان میل جهان ندارد
هر کس که این ندارد حقا که آن ندارد

با هیچ کس نشانی زان دلستان ندیدم
یا من خبر ندارم یا او نشان ندارد

هر شبی در این ره صد بحر آتشین است
دردا که این معما شرح و بیان ندارد

سرمنزل فراغت نتوان ز دست دادن
ای ساروان فروکش کاین ره کران ندارد

چنگ خمیده قامت می خواندت به عشرت
بشنو که پند پیران هیچت زیان ندارد

ای دل طریق رندی از محتسب پیاموز
مست است و در حق او کس این گمان ندارد

احوال گنج قارون کایام داد بر باد
در گوش دل فروخوان تا زر نهان ندارد

کس در جهان ندارد یک بنده همچو حافظ
زیرا که چون تو شاهی کس در جهان ندارد

(126)

Without the Beloved's beauty, inclination for the world, my soul hath not:
O God, every one who this hath not, that hath not.

A trace of that Heart-Ravisher, with none, I beheld:
No news of him, have I: He, a trace hath not.

In this path of love, every drop of night dew is a hundred fiery waves:
Alas! explanation, or revelation, this subtlety hath not.

From the hand, one cannot give the stage of contentment.
O camel-driver! lower; for this path limit hath not.

The harp, bent of form, calleth thee to joy:
Hearken: for any injury to thee, the counsel of old men hath not.

O heart, learn the way of profligates from the Mohtaseb.
Being drunken, but on his rightness no one suspects not.

The circumstances of the treasure of Qarun which, to the wind of destruction Time
gave.
Utter ye to the rose-bud, so that its gold, hidden, it have not.

A slave like Hafez, any one in the world hath not.
For, a king like thee, any one in the world hath not.

(127)

روشنی طلعت تو ماه ندارد
پیش تو گل رونق گیاه ندارد

گوشه ابروی توست منزل جانم
خوشر از این گوشه پادشاه ندارد

تا چه کند با رخ تو دود دل من
آینه دانی که تاب آه ندارد

شوخی نرگس نگر که پیش تو بشکفت
چشم دریده ادب نگاه ندارد

دیدم و آن چشم دل سیه که تو داری
جانب هیچ آشنا نگاه ندارد

رطل گرانم ده ای مرید خرابات
شادی شیخی که خائفاه ندارد

خون خور و خامش نشین که آن دل نازک
طاقت فریاد دادخواه ندارد

گو برو و آستین به خون جگر شوی
هر که در این آستانه راه ندارد

نی من تنها کشم تطاول زلفت
کیست که او داغ آن سیاه ندارد

حافظ اگر سجده تو کرد مکن عیب
کافر عشق ای صنم گناه ندارد

(127)

The luminosity of Thy face, the moon hath not:
In comparison with Thee, the glory of grass, the rose hath not.

The corner of Thy eye-brow is my soul's dwelling:
More happy than this corner, the king hath not.

With Thy face, my heart's smoke-let us see-what it will do:
Thou knowest the mirror that power of the sigh, it hath not.

Behold the boldness of the narcissus, that blossometh before thee:
Manners, one rent of eye hath not.

I have seen that eye of black heart that Thou hast,
A glance towards any friend. it hath not.

O disciple of the tavern! give me the heavy reward:
The joy of a shaikh, that the cloister hath not.

Devour thy blood and sit silent. For that tender heart,
The power of, the complaint of the justice-seeker, hath not.

Say: "Go; and wash thy sleeve in liver-blood:
"Whoever, a path, in this threshold, hath not."

Not I alone, drew the length of Thy tress:
Who is there, who, the stain of this black tress, hath not.

If Hafez worshipped Thee, censure not: O idol
The infidel to love, crime hath not.

(128)

نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد
بختم ار یار شود رخم از این جا ببرد

کو حریفی کش سرمست که پیش کرمش
عاشق سوخته دل نام تمنا ببرد

باغبانان ز خزان بی‌خبرت می‌بینم
آه از آن روز که بادت گل رعنا ببرد

رهزن دهر نخفته‌ست مشو ایمن از او
اگر امروز نبردست که فردا ببرد

در خیال این همه لعبت به هوس می‌بازم
بو که صاحب نظری نام تماشا ببرد

علم و فضلی که به چل سال دلم جمع آورد
ترسم آن نرگس مستانه به یغما ببرد

بانگ گاوی چه صدا باز دهد عشوه مخر
سامری کیست که دست از ید بیضا ببرد

جام مینایی می سد ره تنگ دلیست
منه از دست که سیل غمت از جا ببرد

راه عشق ار چه کمینگاه کمانداران است
هر که دانسته رود صرفه ز اعدا ببرد

حافظ ار جان طلبد غمزه مستانه یار
خانه از غیر بپرداز و بهل تا ببرد

(128)

In this city is no idol that, our heart, taketh:
If fortune be my friend, hence my chattels, it taketh.

Where is a companion, disdainful and intoxicated, before whose generosity,
The mention of his desire, the heart-consumed lover taketh?

O gardener! careless of the autumn, I behold thee:
Alas! that day when thy beautiful rose the wind of death taketh.

Time's highwayman hath not slept. Of him, be not secure,
If thee, he hath not taken today. For, to-morrow, thee he taketh.

In fancy, I play all this idol in this desire,
Possibly, the mention of the spectacle a master of vision taketh.

The science and the eloquence that, in forty years, my heart acquired;
I fear that, as plunder, that intoxicated narcissus taketh.

With miracle, sorcery maketh not equality. Safe be:
Who is Sameri that, from the white hand superiority he taketh.

The obstacle of the heart-straitened one's path is the crystal-glass of wine:
From thy hand, put it not, lest from thy place, thee griefs torrent take.

Although Love's path is the ambush-place of bowmen,
Knowing, whoever goeth, profit from enemies taketh.

Hafez! if the beloved's intoxicated eye seek thy life,
Clear out the house of life; and let it go, so that it may take.

(129)

اگر نه باده غم دل ز یاد ما ببرد
نهیب حادثه بنیاد ما ز جا ببرد

اگر نه عقل به مستی فروکشد لنگر
چگونه کشتی از این ورطه بلا ببرد

فغان که با همه کس غایبانه باخت فلک
که کس نبود که دستی از این دغا ببرد

گذار بر ظلمات است خضر راهی کو
مباد کنتش محرومی آب ما ببرد

دل ضعیفم از آن می‌کشد به طرف چمن
که جان ز مرگ به بیماری صبا ببرد

طیبیب عشق منم باده ده که این معجون
فراغت آرد و اندیشه خطا ببرد

بسوخت حافظ و کس حال او به یار نگفت
مگر نسیم پیامی خدای را ببرد

(129)

If, the heart's grief from our memory, the cup do not take.
The foundation of our work, the anxiety of the vicissitudes will take.

And if, in its intoxication, reason drag not its anchor,
From this whirlpool of calamity, the bark how will it take.

Alas! with every one the sky treacherously played:
Superiority over this treachery, is none who will take.

The path is by the darkness: where is the Khizr of the road?
Let it not be that, our honor, the fire of disappointment should take.

Towards the sward, the feeble heart draweth me for the reason,
That, by the sickness of the morning breeze, my soul from death it may take.

I am love's physician. Drink wine. For this confection,
Bringeth relief, and the thought of danger taketh.

Hafez consumed; and, to the Friend none told his state;
Perchance, for God's sake, a message, the morning breeze will take.

(130)

سحر بلبل حکایت با صبا کرد
که عشق روی گل با ما چه‌ها کرد

از آن رنگ رخم خون در دل افتاد
و از آن گلشن به خارم مبتلا کرد

غلام همت آن نازنینم
که کار خیر بی روی و ریا کرد

من از بیگانگان دیگر ننالم
که با من هر چه کرد آن آشنا کرد

گر از سلطان طمع کردم خطا بود
ور از دلبر وفا جستم جفا کرد

خوشش باد آن نسیم صبحگاهی
که درد شب نشینان را دوا کرد

نقاب گل کشید و زلف سنبل
گره بند قبای غنچه وا کرد

به هر سو بلبل عاشق در افغان
تنعم از میان باد صبا کرد

بشارت بر به کوی می فروشان
که حافظ توبه از زهد ریا کرد

وفا از خواجهگان شهر با من
کمال دولت و دین بوالوفا کرد

(130)

In the morning, the nightingale told a tale to the east wind,
Saying: for us what love for the face of the rose made.

If drew aside the veil of the rose and the tress of the hyacinth:
The knot of the coat of the rose-bud, loose it made.

In every direction the lover nightingale in lament:
In the midst, joy, the morning breeze made.

For that color of face, He cast into my heart the blood:
And from this rose-bed, entangled in the thorn me made.

Be that breeze of the morning pleasant to Him,
Who, the remedy for the grief of the night's sitters made.

Of strangers, ever I bewail not;
For whatever He made that Friend made.

If of the Soltan, I formed expectation, a fault it was:
If of the Heart-Ravisher, I sought fidelity, tyranny He made.

I am the slave of resolution of that graceful one,
Who, without dissimulation and hypocrisy, the work of liberality made.

To the Street of the wine-sellers, the glad tidings take
That repentance of austerity and of hypocrisy, Hafez hath made.

On the part of the respected ones of the city, fidelity to me,
The perfection of faith and of fortune, the Father of Fidelity made.

(131)

بیا که ترک فلک خوان روزه غارت کرد
هلال عید به دور قدح اشارت کرد

ثواب روزه و حج قبول آن کس برد
که خاک میکده عشق را زیارت کرد

مقام اصلی ما گوشه خرابات است
خداش خیر دهد آن که این عمارت کرد

بهای باده چون لعل چیست جوهر عقل
بیا که سود کسی برد کاین تجارت کرد

نماز در خم آن ابروان محرابی
کسی کند که به خون جگر طهارت کرد

فغان که نرگس جمّاش شیخ شهر امروز
نظر به دردکشان از سر حقارت کرد

به روی یار نظر کن ز دیده منت دار
که کار دیده نظر از سر بصارت کرد

حدیث عشق ز حافظ شنو نه از واعظ
اگر چه صنعت بسیار در عبارت کرد

(131)

Come; for plunder of the tray of fasting, the Turk of the sky hath made:
Hint at the circulation of the cup, the new crescent moon hath made.

The reward of fasting and the pilgrimage of acceptance, took that one
Who, to the dust of the wine-house of love, pilgrimage made.

Our true dwelling is the corner of the tavern:
God give good to him, who this edifice made.

What is the price of wine like the ruby? The jewel of reason:
Come; for profit took that one who, this barter made.

In the curve of those eye-brows of prayer-arch fashion, prayer
That one maketh, who, in blood-water, pure his heart made.

Alas! to-day, the bold eye of the city Sheikh,
At the dreg-drinkers, glance with contempt, made.

Look at the lover's face and beg your eyes,
Because eyes can see deep through the view, made.

Hear love's tale from Hafez not from the admonisher,
Although, in example, much art he made.

(132)

به آب روشن می عارفی طهارت کرد
علی الصباح که میخانه را زیارت کرد

همین که ساغر زرین خور نهران گردید
هلال عید به دور قدح اشارت کرد

خوشا نماز و نیاز کسی که از سر درد
به آب دیده و خون جگر طهارت کرد

امام خواجه که بودش سر نماز دراز
به خون دختر رز خرقه را قصارت کرد

دلم ز حلقه زلفش به جان خرید آشوب
چه سود دید ندانم که این تجارت کرد

اگر امام جماعت طلب کند امروز
خبر دهید که حافظ به می طهارت کرد

(132)

With the luminous liquid of wine, an Aref purification made,
Early in the morning when, to the wine-house, visit he made.

As soon as the golden cup of the sun became hidden,
Hint at the circulation of the cup, the new crescent moon of the 'Id made.

Be blessed prayers of the one who feels the pain,
And the one who with tears and heart's blood, purification made.

The Imam, a khwajeh, whose desire was long prayers,
In the blood of the daughter of the grape, cleansing of the religious garment made.

With soul, from the curl of His tress, my heart purchased tumult:
I know not what profit experienced he who this barter made.

If the Imam of the prayers sends for me today,
Tell him that Hafez with wine today, purification made.

(133)

صوفی نهاد دام و سر حقه باز کرد
بنیاد مکر با فلک حقه باز کرد

بازی چرخ بشکندش بیضه در کلاه
زیرا که عرض شعبده با اهل راز کرد

ساقی بیا که شاهد رعنا صوفیان
دیگر به جلوه آمد و آغاز ناز کرد

این مطرب از کجاست که ساز عراق ساخت
و آهنگ بازگشت به راه حجاز کرد

ای دل بیا که ما به پناه خدا رویم
زان چه آستین کوتاه و دست دراز کرد

صنعت مکن که هر که محبت نه راست باخت
عشقش به روی دل در معنی فراز کرد

فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید
شرمنده ره روی که عمل بر مجاز کرد

ای کبک خوش خرام کجا می روی بایست
غره مشو که گربه زاهد نماز کرد

حافظ مکن ملامت رندان که در ازل
ما را خدا ز زهد ریا بی نیاز کرد

(133)

The Sufi laid the snare; and open, the cover of his box, made.
With the sky sorcery-playing, the structure of deceit, he made.

The sport of the sphere shattereth the egg in his cap:
Because, with one of mystery, the presentments of sorcery, he made.

Saki! come. For the handsome friend of the Sufis
Again, gracefully, came; and the beginning of blandishment made.

Whence is this minstrel who made the melody of Iraq;
And the resolution of turning back from the path of Hejaz made?

O heart! come; let us go to the shelter of God,
From whatever, the one, short of sleeve, long of hand, made.

Do no trick. For, whoever, truly played not love,
Open, on the face of his heart, the door of reality, love made.

To-morrow, when the vestibule of truth becometh revealed,
Ashamed the way-farer, who, illusory work made.

O partridge, pleasant strutter! where goest thou? Stand!
Be not proud, the cat suddenly became truthful, and the prayer made.

Hafez! reproach not profligates. For, in eternity without beginning,
Me, independent of austerity and of hypocrisy, God made.

(134)

بلبلی خون دلی خورد و گلی حاصل کرد
باد غیرت به صدش خار پریشان دل کرد

طوطی ای را به خیال شکری دل خوش بود
ناگهش سیل فنا نقش امل باطل کرد

قره العین من آن میوه دل یادش باد
که چه آسان بشد و کار مرا مشکل کرد

ساربان بار من افتاد خدا را مددی
که امید کرمم همراه این محمل کرد

روی خاکی و نم چشم مرا خوار مدار
چرخ فیروزه طربخانه از این کهگل کرد

آه و فریاد که از چشم حسود مه چرخ
در لحد ماه کمان ابروی من منزل کرد

نزدی شاه رخ و فوت شد امکان حافظ
چه کنم بازی ایام مرا غافل کرد

(134)

A nightingale drank the blood of the liver, and gained a rose:
With a hundred thorns, perturbed his heart, the wind of, envy made.

In the desire of a piece of sugar, glad was the heart of the parrot;
Suddenly, vain the picture of hope, decay's torrent made.

Be his memory my eye's cool lustre, that fruit of my heart!
That easy went; and hard my work made.

O camel-driver; my load hath fallen. For God's sake, a little help!
For me, fellow-traveler with this litter, hope of kindness made.

Hold not contemptible my dusty face and watery eye:
Of this straw mixed clay, our hall of joy, the azure sphere hath made.

Sigh and lamentation that, through the envious eye of the sphere's moon,
His dwelling in the niche of the tomb, the moon of bow-like eye-brow hath made.

Hafez! Shah-rokh, thou didst not; and the time of opportunity hath departed.
What shall I do? Me careless, Time's sport hath made.

(135)

چو باد عزم سر کوی یار خواهم کرد
نفس به بوی خوشش مشکبار خواهم کرد

به هرزه بی می و معشوق عمر می‌گذرد
بطالتم بس از امروز کار خواهم کرد

هر آبروی که اندوختم ز دانش و دین
نثار خاک ره آن نگار خواهم کرد

چو شمع صبحدم شد ز مهر او روشن
که عمر در سر این کار و بار خواهم کرد

به یاد چشم تو خود را خراب خواهم ساخت
بنای عهد قدیم استوار خواهم کرد

صبا کجاست که این جان خون گرفته چو گل
فدای نکهت گیسوی یار خواهم کرد

نفاق و زرق نبخشد صفای دل حافظ
طریق رندی و عشق اختیار خواهم کرد

(135)

Like the wind, resolution of the head of the Beloved's street, I will make:
By His pleasant perfume, my own breath, musk-raining, I will make.

In folly, without wine and the Beloved, my life passeth:
Idleness, mine. After to-day, work I will make.

Every water of His face that, by knowledge and faith, I collected,
The scattering of the dust of the path of that idol, I will make.

Like the candle of the morning through love for the Beloved, it became evident to me,
That, in desire of this matter, my life, I shall make.

In memory of Thy eye, myself ruined I will make:
The foundation of the ancient covenant, strong I will make.

Where is the breeze? For this life, blood gathered, like the rose,
A sacrifice for the perfume of the Beloved's tress, I will make.

Hafez! hypocrisy and dissimulation give not purity of heart:
Choice of the path of profligacy and of love, I will make.

(136)

دست در حلقه آن زلف دوتا نتوان کرد
تکیه بر عهد تو و باد صبا نتوان کرد

آن چه سعی است من اندر طلبت بنمایم
این قدر هست که تغییر قضا نتوان کرد

دامن دوست به صد خون دل افتاد به دست
به فسوسی که کند خصم رها نتوان کرد

عارضش را به مثل ماه فلک نتوان گفت
نسبت دوست به هر بی سر و پا نتوان کرد

سروبالای من آن گه که در آید به سماع
چه محل جامه جان را که قبا نتوان کرد

نظر پاک تواند رخ جانان دیدن
که در آینه نظر جز به صفا نتوان کرد

مشکل عشق نه در حوصله دانش ماست
حل این نکته بدین فکر خطا نتوان کرد

غیرتم کشت که محبوب جهانی لیکن
روز و شب عربده با خلق خدا نتوان کرد

من چه گویم که تو را نازکی طبع لطیف
تا به حدیست که آهسته دعا نتوان کرد

بجز ابروی تو محراب دل حافظ نیست
طاعت غیر تو در مذهب ما نتوان کرد

(136)

Into the curve of that doubled tress, the hand one cannot put:
Reliance on Thy covenant and the morning breeze, one cannot make.

Whatever is effort, I do in search of Thee:
This is the extent that alteration of Fate, one cannot make.

With a hundred of the heart's blood the Beloved's skirt fell to my hand:
For the great reproach that the enemy maketh, release one cannot make.

One cannot call His cheek-for instance the moon of the sky:
Likening of the Beloved to every headless and footless one-one cannot make.

That moment when my lofty cypress cometh into Sama,
What place is it where the soul's garment, rent one cannot make?

Only one of pure vision can behold the Beloved's face:
For save with purity in the mirror, glance one cannot make.

The difficulty of love is not in the capacity of our knowledge:
With this thought, the loosening of this subtlety, mistake one cannot make.

Jealousy became mine that Thou art the Beloved of the world. But
Day and night, conflict with the creatures of God, one cannot make.

What shall I say? For delicacy of gentle disposition, Thine
Is to such a degree that, slowly, a prayer one cannot make.

Save Thy eye-brow, naught is the prayer-arch of Hafez's heart:
In our religious order, save to Thee, devotion one cannot make.

(137)

دل از من برد و روی از من نهان کرد
خدا را با که این بازی توان کرد

شب تنهاییم در قصد جان بود
خیالش لطف‌های بی‌کران کرد

چرا چون لاله خونین دل نباشم
که با ما نرگس او سرگران کرد

که را گویم که با این درد جان سوز
طبییم قصد جان ناتوان کرد

بدان سان سوخت چون شمع که بر من
صراحی گریه و بربط فغان کرد

صبا گر چاره داری وقت وقت است
که درد اشتیاقم قصد جان کرد

میان مهربانان کی توان گفت
که یار ما چنین گفت و چنان کرد

عدو با جان حافظ آن نکردی
که تیر چشم آن ابرو کمان کرد

(137)

My heart from me, He took; concealed from me, His face, Lie made:
For God's sake! with whom can this sport be made?

The night of solitariness was in design upon my soul:
Endless favors, the thought of Him made.

Like the variegated tulip, why am I not bloody of heart,
Since with me, the heavy head, His eye made?

With this soul-consuming pain, how may I speak, saying:
"Design upon my powerless soul, the Physician made?"

As a candle, He consumed me in such a way that, on me,
The flagon, weeping; and the stringed instrument, clamour made.

O wind! if thou have the remedy, this time the time:
For, design upon my soul, the pain of desire made.

Among kind ones, how can one speak,
Saying: "Like this my Beloved spake; like that made."

Against the life of Hafez, the enemy would not have made that
That the arrow of the eye of that eye-brow bow made.

(138)

یاد باد آن که ز ما وقت سفر یاد نکرد
به وداعی دل غمدیده ما شاد نکرد

آن جوان بخت که می‌زد رقم خیر و قبول
بنده پیر ندانم ز چه آزاد نکرد

کاغذین جامه به خوناب بشویم که فلک
رهنمونیم به پای علم داد نکرد

دل به امید صدایی که مگر در تو رسد
نالها کرد در این کوه که فرهاد نکرد

سایه تا بازگرفتی ز چمن مرغ سحر
آشیان در شکن طره شمشاد نکرد

شاید ار پیک صبا از تو بیاموزد کار
زان که چالاکتر از این حرکت باد نکرد

کلک مشتاطه صنعتش نکشد نقش مراد
هر که اقرار بدین حسن خداداد نکرد

مطربا پرده بگردان و بزن راه عراق
که بدین راه بشد یار و ز ما یاد نکرد

غزلیات عراقیست سرود حافظ
که شنید این ره دلسوز که فریاد نکرد

(138)

Memory be of that one, who, at the time of journeying memory of us made not:
Who, by farewell, joyous our grief-stricken heart made not.

That one of youthful fortune, that dashed the writing of good acceptance,
I know not why the old slave, free he made not.

The papery garment, we wash in bloody water. For, the sky,
My guidance to the standard of justice, made not.

In the hope that perchance a great cry may reach Thee, the heart
Made in this mountain, cries that Farhad made not.

Since the bird of the sward had taken its shadow from the sward,
Its nest in the curl of the tress of the box-tree, it made not.

If from Thee, the footman of the east wind will learn work possible:
For movement, swifter than this, the wind made not.

The reed of the attirer of nature draweth not the picture of desire of him
Who as to this beauty, God-given, confession made not.

O Minstrel! change the note, and strike the path, of Iraq;
For, in this path, the Beloved went; and of us recollection made not.

The ghazals of Iraq are the songs of Hafez:
This heart-consuming path, who heard, who lamentation made not.

(139)

رو بر رهش نهادم و بر من گذر نکرد
صد لطف چشم داشتم و یک نظر نکرد

سیل سرشک ما ز دلش کین به درنبرد
در سنگ خاره قطره باران اثر نکرد

یا رب تو آن جوان دلاور نگاه دار
کز تیر آه گوشه نشینان حذر نکرد

ماهی و مرغ دوش ز افغان من نخفت
وان شوخ دیده بین که سر از خواب برنکرد

می خواستم که میرمش اندر قدم چو شمع
او خود گذر به ما چو نسیم سحر نکرد

جانا کدام سنگدل بی کفایتیست
کو پیش زخم تیغ تو جان را سپر نکرد

کلک زبان بریده حافظ در انجمن
با کس نگفت راز تو تا ترک سر نکرد

(139)

On her path, I laid my face; and by me passing, she made not.
I hoped for a hundred kindnesses; yet one glance, she made not.

Malice from her heart, the torrent of our tears, took not.
Impression on the hard stone, the rain-drop made not.

O Lord! Preserve that young saucy one:
For caution, against the arrow of the sigh of those sitting in the corner, she made not.

Last night, from my lamenting, neither fish nor fowl slept:
But behold that one of saucy eye who, raised from sleep, her head made not.

Like the candle, I desired to die at her feet:
Like the morning breeze, passing by us, she made not.

O soul! without sufficiency, stone of heart, is what person,
Who, the shield before the wound of thy arrow, himself made not.

O saucy one! behold the bird of my heart, wing and feather consumed:
Go out of my head the crude madness of being a lover, it made not.

(140)

دلبر برفت و دلشدگان را خبر نکرد
یاد حریف شهر و رفیق سفر نکرد

یا بخت من طریق مروت فرو گذاشت
یا او به شاهراه طریقت گذر نکرد

گفتم مگر به گریه دلش مهربان کنم
چون سخت بود در دل سنگش اثر نکرد

شوخی مکن که مرغ دل بی قرار من
سودای دام عاشقی از سر به در نکرد

هر کس که دید روی تو بوسید چشم من
کاری که کرد دیده من بی نظر نکرد

من ایستاده تا کنمش جان فدا چو شمع
او خود گذر به ما چو نسیم سحر نکرد

(140)

The Heart-Ravisher departed; and hint to those heart-gone made not:
Of the companion of the city; and of the friend of the journey, recollection He made
not.

Either, my fortune abandoned the path of love;
Or He, by the highway of Tarikat, journeying made not.

I said: "Perchance, by weeping, I may make His heart kind."
Impression on the hard stone, the drops of rain, made not.

Although, through grief, the wing and the feather of my heart became broken,
Go out of my head, the crude madness of being a lover it made not.

Every one kissed Thy face who saw my eye!
Without value, the work that our eye did, it made not.

I standing, like the candle, to make my life a sacrifice for Him:
Like the morning-breeze, passing by me, He made not.

(141)

دیدى اى دل كه غم عشق دگر بار چه كرد
چون بشد دلبر و با يار وفادار چه كرد

آه از آن نرگس جادو كه چه بازى انگيخت
آه از آن مست كه با مردم هشیار چه كرد

اشك من رنگ شفق يافت ز بی مهورى يار
طالع بی شفقت بين كه در اين كار چه كرد

برقى از منزل لیلی بدرخشید سحر
وه كه با خرمن مجنون دل افگار چه كرد

ساقيا جام می ام ده كه نگارنده غیب
نیست معلوم كه در پرده اسرار چه كرد

آن كه پرنقش زد اين دایره مینایی
كس ندانست كه در گردش پرگار چه كرد

فكر عشق آتش غم در دل حافظ زد و سوخت
يار دیرینه ببینید كه با يار چه كرد

(141)

O heart! the grief of love, again, thou sawest what it did,
When the heart-ravisher went; and with the beloved, fidelity-observing, what it did.

Alas! what play, that narcissus, the sorcerer, excited:
Alas! with men of sense that intoxicated, what it did.

From the mercilessness of the beloved, my tears gained the colour of twilight:
In this work, behold my compassionless fortune what it did.

In the morning from Leyla's dwelling, lightning flashed;
Alas! with the harvest of Majnun, heart-rent what it did.

O Saki! give me a cup of wine. For the hidden writer
None knoweth in the revolution of the compass, what He did.

That one who expressed this azure vault on the picture
In the screen of mysteries, evident it is not what He did.

Into Hafez's heart, the thought of love struck the fire of grief; and consumed it;
With the lover, behold ye the ancient Friend what He did.

(142)

دوستان دختر رز توبه ز مستوری کرد
شد سوی محتسب و کار به دستوری کرد

آمد از پرده به مجلس عرقش پاک کنید
تا نگویند حریفان که چرا دوری کرد

مژدگانی بده ای دل که دگر مطرب عشق
راه مستانه زد و چاره مخموری کرد

نه به هفت آب که رنگش به صد آتش نرود
آن چه با خرقه زاهد می انگوری کرد

غنچه گلبن و سلم ز نسیمش بشکفت
مرغ خوشخوان طرب از برگ گل سوری کرد

حافظ افتادگی از دست مده زان که حسود
عرض و مال و دل و دین در سر مغروری کرد

(142)

Friends! repentance of veiledness, the daughter of the vine made:
To the Mohtaseb she went; and by permission the work made.

From out of the veil to the assembly she came. Make ye pure of sweat of her,
So that to the companions, ye may speak saying: "Wherefore farness she made?"

O heart! give the glad tidings that, again, love's minstrel
Expressed the intoxicated path, and the remedy of the intoxicated made.

Not with seven waters, nay not with a hundred fires, goeth its color,
Which, upon the Sufi's dress, the wine of the grape made.

From the clay of my nature and the breeze of the beloved, the blossom blossomed:
From the leaf of the beautiful, red, odoriferous rose, joy, the night singing bird made.

Hafez! From the hand surrender not humbleness. For the reason that the envious one,
In the desire of pride, reputation, and wealth, and heart, and faith made.

(143)

سال‌ها دل طلب جام جم از ما می‌کرد
وان چه خود داشت ز بیگانه تمنا می‌کرد

گوهری کز صدف کون و مکان بیرون است
طلب از گمشدگان لب دریا می‌کرد

مشکل خویش بر پیر مغان بردم دوش
کو به تائید نظر حل معما می‌کرد

دیدمش خرم و خندان قدح باده به دست
و اندر آن آینه صد گونه تماشا می‌کرد

گفتم این جام جهان بین به تو کی داد حکیم
گفت آن روز که این گنبد مینا می‌کرد

بی دلی در همه احوال خدا با او بود
او نمی‌دیدش و از دور خدا را می‌کرد

این همه شعبده خویش که می‌کرد این جا
سامری پیش عصا و ید بیضا می‌کرد

گفت آن یار کز او گشت سر دار بلند
جرمش این بود که اسرار هویدا می‌کرد

فیض روح القدس از باز مدد فرماید
دیگران هم بکنند آن چه مسیحا می‌کرد

گفتمش سلسله زلف بتان از پی چیست
گفت حافظ گله‌ای از دل شیدا می‌کرد

(143)

Search for the cup of Jamshid from me, years my heart made.
And for what it possessed, from a stranger, entreaty made.

A jewel that is beyond the shell of existence and of time,
From those lost on the shore of the sea, search it made.

Last night, I took my difficulty to the Pir of the Magians,
Who, by strengthening of sight, the solving of subtlety made.

Him, happy, laughing, wine-goblet in hand, I saw:
And in the mirror, a hundred kinds of views he made.

I said: "When gave the All-wise this cup world-viewing to thee?"
He said: "On that day, when the azure dome He made."

Unknowingly, He was with me everywhere.
I couldn't see and my soul seekest Him, made.

His magic that He all made here,
Sameri had the cane but the white hands of Moses, seekest made.

He said: "That friend, by whom lofty became the head of the gibbet,
"His crime was this that clear, the mysteries of the sky, he made."

If, again, the bounty of the Holy Spirit give aid,
Others also may make those, which the Jesus made.

I said to him: "The chain-like tress of idols is for the sake of what?"
He said: "Of his own distraught heart, Hafez complaint made."

(144)

به سَرّ جام جم آن گه نظر توانی کرد
که خاک می‌کده کحل بصر توانی کرد

مباش بی می و مطرب که زیر طاق سپهر
بدین ترانه غم از دل به در توانی کرد

گل مراد تو آن گه نقاب بگشاید
که خدمتش چو نسیم سحر توانی کرد

گدایی در میخانه طرفه اکسیریست
گر این عمل بکنی خاک زر توانی کرد

به عزم مرحله عشق پیش نه قدمی
که سودها کنی ار این سفر توانی کرد

تو کز سرای طبیعت نمی‌روی بیرون
کجا به کوی طریقت گذر توانی کرد

جمال یار ندارد نقاب و پرده ولی
غبار ره بنشان تا نظر توانی کرد

بیا که چاره ذوق حضور و نظم امور
به فیض بخشی اهل نظر توانی کرد

ولی تو تا لب معشوق و جام می خواهی
طمع مدار که کار دگر توانی کرد

دلا ز نور هدایت گر آگهی یابی
چو شمع خنده زنان ترک سر توانی کرد

گر این نصیحت شاهانه بشنوی حافظ
به شاهراه حقیقت گذر توانی کرد

(144)

At the head of Jamshid's cup, at that time thy glance, thou canst make,
When the dust of the wine-house, the collyrium of thy eye, thou canst make.

Without wine and the minstrel, be not beneath the sky's arch. For,
Within melody, grief from out of thy heart thou canst make.

The rose of thy object openeth the veil at that time,
When, like the morning breeze, its service thou canst make.

Beggary in the tavern is the wonderful elixir,
If thou do this work, stone gold, thou canst make.

Advance a step for traveling to love's stage,
For, profits, thou mayst make if this journey thou canst make.

Thou that goest not forth from the house of nature
How passage to the street of Tarikat, thou canst make.

Neither veil nor screen, hath the beauty of the true Beloved. But,
Lay aside the dust of the path so that glance thou canst make.

Come. For, the remedy of the delight, and of the presence, and of the order of affairs,
By the bounty-giving of one possessed of vision thou canst make.

But as long as thou desirest the lip of the beloved and the cup of wine,
Think not that other work, thou canst make.

O heart! if thou gain knowledge of the light of austerity,
Abandoning of life, like the laughing candle thou canst make.

Hafez! if thou hear this royal counsel,
Passage to the highway of Hakikat thou canst make.

(145)

چه مستیست ندانم که رو به ما آورد
که بود ساقی و این باده از کجا آورد

تو نیز باده به چنگ آر و راه صحرا گیر
که مرغ نغمه سرا ساز خوش نوا آورد

دلا چو غنچه شکایت ز کار بسته مکن
که باد صبح نسیم گره گشا آورد

رسیدن گل و نسرين به خیر و خوبی باد
بنفشه شاد و کش آمد سمن صفا آورد

صبا به خوش خبری هدهد سلیمان است
که مزده طرب از گلشن صبا آورد

علاج ضعف دل ما کرشمه ساقیست
برآر سر که طبیب آمد و دوا آورد

مرید پیر مغانم ز من مرنج ای شیخ
چرا که وعده تو کردی و او به جا آورد

به تنگ چشمی آن ترک لشکری نازم
که حمله بر من درویش یک قبا آورد

فلک غلامی حافظ کنون به طوع کند
که التجا به در دولت شما آورد

(145)

I know not what is the intoxication that to us its face hath brought:
Who is the cup-bearer? This wine, whence hath he brought?

To thy hand, bring thou also the cup; take the path to the desert;
For, the sweet melody of song, the melody-warbling bird hath brought.

O heart! complain not of thy work enfolded like the rose-bud:
For the knot-loosening breeze, the morning wind hath brought.

With welcome and happiness, be the arriving of the rose and of the wild rose;
The violet, glad and beautiful, hath come; and purity, the lily hath brought.

With glad tidings, the breeze is the lapwing of Soleiman
That, from the rose-bed of Saba, tidings of joy brought.

The Saki's smile is our feeble heart's remedy;
Bring forth thy hand. For the physician hath come; and the remedy, hath brought.

O Sheikh! Of me, grieve not I am the disciple of the Pir of the Magians:
For, thou promisedest; and, he to place hath brought.

I boast of the narrow-eyedness of that warrior bold one,
Who, on me the darvish of one coat, assault brought.

Now with submission, the sky doeth Hafez's service;
Because refuge to the door of your fortune, he hath brought.

(146)

صبا وقت سحر بویی ز زلف یار می آورد
دل شوریده ما را به بو در کار می آورد

من آن شکل صنوبر را ز باغ دیده برکندم
که هر گل کز غمش بشکفت محنت بار می آورد

فروغ ماه می دیدم ز بام قصر او روشن
که رو از شرم آن خورشید در دیوار می آورد

ز بیم غارت عشقش دل پر خون رها کردم
ولی می ریخت خون و ره بدان هنجار می آورد

به قول مطرب و ساقی برون رفتم گه و بی گه
کز آن راه گران قاصد خبر دشوار می آورد

سراسر بخشش جانان طریق لطف و احسان بود
اگر تسبیح می فرمود اگر ز نار می آورد

عفا الله چین ابرویش اگر چه ناتوانم کرد
به عشوه هم پیامی بر سر بیمار می آورد

عجب می داشتم دیشب ز حافظ جام و پیمانه
ولی منعش نمی کردم که صوفی وار می آورد

(146)

At morning time, a perfume from the Beloved's tress, the breeze brought:
Into action, our heart distraught for Thee brought.

From the garden of the chest, I up-plucked that pine-branch.
From grief for which, every rose that blossomed, the labor-load brought.

From the roof of his palace, I beheld the moon's splendor,
From shame of which, its face to the wall, the sun brought.

From fear of the plunder of His eye, I released my bloody heart;
But, it spilled blood on the path. In this way, it, it brought.

In season and out of season, forth to the voice of the minstrel and of the Saki I went:
For, with difficulty, on account of the heavy road, news, the messenger brought.

The way of graciousness and of kindness, altogether is the gift of the Beloved:
Whether the rosary He ordered; or, the Christian cord, He brought.

May God pardon the frown of his eye-brow, although powerless it made me;
In grace, to me sick, a message, it brought.

Last night, I wondered at Hafez's cup and goblet:
But, I argued not. For them, like a Sufi, he brought.

(147)

نسیم باد صبا دوشم آگهی آورد
که روز محنت و غم رو به کوتاهی آورد

به مطربان صبحی دهیم جامه چاک
بدین نوید که باد سحرگهی آورد

بیا بیا که تو حور بهشت را رضوان
در این جهان ز برای دل رهی آورد

همی رویم به شیراز با عنایت بخت
زهی رفیق که بختم به هم رهی آورد

به جبر خاطر ما کوش کاین کلاه نمد
بسا شکست که با افسر شهی آورد

چه ناله‌ها که رسید از دلم به خرمن ماه
چو یاد عارض آن ماه خرگهی آورد

رساند رایت منصور بر فلک حافظ
که التجا به جناب شهنشهی آورد

(147)

Last night, news to me the messenger of the morning wind brought,
Saying: "To shortness, its face, the day of labor and of grief hath brought."

To the minstrels of the morning cup, new raiment, we give
For this news that the morning wind brought.

Come! come! For thee, the Angel of Paradise, Rezvan,
A slave to this world, for the sake of thy heart, hath brought.

Verily, to Shiraz, we will go with the favor of the friend
O excellent friend who, as my fellow-traveler, fortune, brought.

Strive with the strength of our heart. For this cap of felt,
Many the shattering that, upon the kingly diadem, it hath brought.

From my heart to the palace of the moon, what wailings that reached,
When, memory of the cheek of that regal moon, it brought.

Hafez may cause his standard of victory to reach the sky,
When, his refuge to the court of the great King, he brought.

(148)

یارم چو قدح به دست گیرد
بازار بتان شکست گیرد

هر کس که بدید چشم او گفت
کو محتسبی که مست گیرد

در بحر فتادهام چو ماهی
تا یار مرا به شست گیرد

در پاش فتادهام به زاری
آیا بود آن که دست گیرد

خرم دل آن که همچو حافظ
جامی ز می الست گیرد

(148)

When my Beloved the wine-cup in hand taketh,
The market of idols, disaster taketh.

Every one, who beheld His eye said:
“Where a Mohtaseb, who the intoxicated taketh?”

Like a fish, I have fallen into the sea,
So that, me, by the hook, the Beloved taketh.

In lamentation, at His feet, I have fallen
In the hope that me, by the hand, the Beloved taketh.

Happy the heart of that one who, like Hafez,
A cup of the wine of Alast, taketh.

(149)

دلم جز مهر مه رویان طریقی بر نمی‌گیرد
ز هر در می‌دهم پندش ولیکن در نمی‌گیرد

خدا را ای نصیحتگو حدیث ساغر و می‌گو
که نقشی در خیال ما از این خوشتر نمی‌گیرد

بیا ای ساقی گلرخ بیاور باده رنگین
که فکری در درون ما از این بهتر نمی‌گیرد

صراحی می‌کشم پنهان و مردم دفتر انگارند
عجب گر آتش این زرق در دفتر نمی‌گیرد

من این دلق مرقع را بخوادم سوختن روزی
که پیر می‌فروشانش به جامی بر نمی‌گیرد

از آن رو هست یاران را صفاها با می‌لعلش
که غیر از راستی نقشی در آن جوهر نمی‌گیرد

سر و چشمی چنین دلکش تو گویی چشم از او بردوز
برو کاین و عظمی معنی مرا در سر نمی‌گیرد

نصیحتگوی رندان را که با حکم قضا جنگ است
دلش بس تنگ می‌بینم مگر ساغر نمی‌گیرد

میان گریه می‌خندم که چون شمع اندر این مجلس
زبان آتشینم هست لیکن در نمی‌گیرد

چه خوش صید دلم کردی بنام چشم مستت را
که کس مرغان وحشی را از این خوشتر نمی‌گیرد

سخن در احتیاج ما و استغناى معشوق است
چه سود افسونگری ای دل که در دلبر نمی‌گیرد

من آن آینه را روزی به دست آرم سکندروار
اگر می‌گیرد این آتش زمانی ور نمی‌گیرد

خدا را رحمی ای منعم که درویش سر کویت
دری دیگر نمی‌داند رهی دیگر نمی‌گیرد

بدین شعر تر شیرین ز شاهنشاه عجب دارم
که سر تا پای حافظ را چرا در زر نمی‌گیرد

(149)

Save the love of those moon of face, a path my heart taketh not:
To it, in every way, I give counsel; but it kindleth not.

O counsel-utterer! or God's sake, utter the tale of the Saki's writing:
For, a picture more beautiful than this, our imagination, taketh not.

Come O beautiful Saki! Bring colorful cup.
For a thought inside us, taketh better than this not.

Secretly, I drink a goblet; and, men think it a book:
Wonderful if the book, this hypocrisy's tire kindleth not.

One day, I shall burn this gilded darvish garment,
Which, for a single cup, the Pir of the wine-sellers taketh not.

The pure-players have purities with wine, for the reason
That in this jewel, save truthfulness a picture taketh not.

Thy face and eyes this beautiful, you say forget it.
Go! This meaningless scold enters my head not.

The counsel-utterer of profligates, who hath war with God's decree
His heart, I see much straitened: perhaps, the cup he taketh not.

In the midst of weeping, I laugh. Because, like the candle in this assembly,
The fiery tongue is mine; but, it, it kindleth not.

How happily Thou madest prey of my heart! Of Thy intoxicated eye, I boast:
For, better than this, the wild birds, a person taketh not.

In respect of our need and of the independence of the true Beloved, is speech
O heart! what profit sorcery, when in the Heart-Ravisher, it taketh not.

One day, like Sekandar, I shall bring to hand that mirror,
If, this tire, seize it, for a moment, it kindleth not.

O Benefactor! for God's sake, a little pity. For, the darvish of the head of Thy Street
Knoweth not another door; another Path, taketh not.

For this verse, fresh and sweet, I wonder the King of kings
Why, Hafez, head to foot in gold, he taketh not.

(150)

ساقی ار باده از این دست به جام اندازد
عارفان را همه در شرب مدام اندازد

ور چنین زیر خم زلف نهد دانه خال
ای بسا مرغ خرد را که به دام اندازد

ای خوشا دولت آن مست که در پای حریف
سر و دستار نداند که کدام اندازد

زاهد خام که انکار می و جام کند
پخته گردد چو نظر بر می خام اندازد

روز در کسب هنر کوش که می خوردن روز
دل چون آینه در زنگ ظلام اندازد

آن زمان وقت می صبح فروغ است که شب
گرد خرگاه افق پرده شام اندازد

باده با محتسب شهر ننوشی زنهار
بخورد بادهات و سنگ به جام اندازد

حافظا سر ز کله گوشه خورشید بر آر
بختت ار قرعه بدان ماه تمام اندازد

(150)

If the Saki the wine into the cup, in this way cast
All the Arefs into ever drinking, He will cast.

If thus, beneath the curve of the tress, He place the grain of the mole
O many a bird of wisdom, that, into the net, it will cast!

Happy the state of that intoxicated one, who at the foot of the rival,
Head or turban, knoweth not which off he will cast.

In desire of denial, the Zahed immature of nature remaineth:
Mature, he becometh when on the wine of the cup, his glance he casteth.

By day, strive in the acquisition of skill. For wine-drinking by day,
The heart like the mirror, into the blight of darkness, casteth.

The time of wine of morning-splendour is that time when night,
The evening's screen around the tent of the horizon, casteth.

Take care drink not wine with the city-Mohtaseb:
Thy wine he drinketh; and, into the cup the stone, he casteth.

Hafez! Find the corner of the sun,
If your luck, you and that full moon together, casteth.

(151)

دمی با غم به سر بردن جهان یک سر نمی‌ارزد
به می بفروش دلق ما کز این بهتر نمی‌ارزد

به کوی می فروشانش به جامی بر نمی‌گیرند
زهی سجاده تقوا که یک ساغر نمی‌ارزد

رقیبم سرزنش‌ها کرد کز این به آب رخ برتاب
چه افتاد این سر ما را که خاک در نمی‌ارزد

شکوه تاج سلطانی که بیم جان در او درج است
کلاهی دلکش است اما به ترک سر نمی‌ارزد

چه آسان می‌نمود اول غم دریا به بوی سود
غلط کردم که این طوفان به صد گوهر نمی‌ارزد

تو را آن به که روی خود ز مشتاقان بیوشانی
که شادی جهان گیری غم لشکر نمی‌ارزد

چو حافظ در قناعت کوش و از دنیی دون بگذر
که یک جو منت دونان دو صد من زر نمی‌ارزد

(151)

A world altogether, to pass life a single moment in grief is not worth:
For wine, sell our ragged religious garment; for more than this it is not worth.

In the wine-seller's street, for a single cup of wine, they take it not up:
O excellent prayer-mat of piety, that, a single cup of wine is not worth.

The watcher reproached me saying: "Turn away thy face from this door:"
To this our head, what happened that the dust of the door, it is not worth.

The pomp of the imperial crown, in whose grandeur is fear of life,
Is verily a heart-alluring crown; but the abandoning of one's head, it is not worth.

At first, in hope of profit, very easy the toil of the sea appeared:
I uttered a mistake. Because, a hundred jewels, this deluge is not worth.

For thee, that best that from the desirous ones thou cover thy face,
Because, the grief of an army, the joyousness of world-seizing is not worth.

Like Hafez, strive in contentment; and let go the mean world:
Because two hundred "mans" of gold, one grain of the favor of the mean is not worth.

(152)

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد و آتش به همه عالم زد

جلوه‌ای کرد رخت دید ملک عشق نداشت
عین آتش شد از این غیرت و بر آدم زد

عقل می‌خواست کز آن شعله چراغ افروزد
برق غیرت بدرخشید و جهان برهم زد

مدّعی خواست که آید به تماشاگاه راز
دست غیب آمد و بر سینه نامحرم زد

دیگران قرعه قسمت همه بر عیش زدند
دل غمدیده ما بود که هم بر غم زد

جان علوی هوس چاه زنخدان تو داشت
دست در حلقه آن زلف خم اندر خم زد

حافظ آن روز طربنامه عشق تو نوشت
که قلم بر سر اسباب دل خرم زد

(152)

In eternity without beginning, of glory, the splendor-ray of Thy beauty boasted.
Revealed became love; and, upon all the world, fire dashed.

Thy face displayed splendor; beheld the angel had no love;
From this jealousy, it became the essence of fire; and upon Adam dashed.

From that torch, reason wished to kindle its lamp,
Jealousy's lightning flashed; and in confusion, the world dashed.

The adversary sought to come to the spectacle-place of the mystery:
The invisible hand came; and, at the heart of the excluded one, dashed.

Others, all on ease, dashed the dice of partition:
Our grief-experienced heart it was that also, on grief cast.

The desire of Thy chin's dimple possessed the lofty soul:
At the ring of that tress, curl within curl, hand, he dashed.

The joy-book of love for Thee, Hafez wrote on that day,
When, on the head of the chattels of his joyous heart, the reed, he dashed.

(153)

سحر چون خسرو خاور علم بر کوهساران زد
به دست مرحمت یارم در امیدواران زد

چو پیش صبح روشن شد که حال مهر گردون چیبست
بر آمد خنده خوش بر غرور کامگاران زد

نگارم دوش در مجلس به عزم رقص چون برخاست
گره بگشود از ابرو و بر دل‌های یاران زد

من از رنگ صلاح آن دم به خون دل بشستم دست
که چشم باده پیمایش صلا بر هوشیاران زد

کدام آهن دلش آموخت این آیین عیاری
کز اول چون برون آمد ره شب زنده داران زد

خیال شهسواری پخت و شد ناگه دل مسکین
خداوندا نگه دارش که بر قلب سواران زد

در آب و رنگ رخسارش چه جان دادیم و خون خوردیم
چو نقشش دست داد اول رقم بر جان سپاران زد

منش با خرقه پشمین کجا اندر کمند آرم
ز ره مویی که مژگانش ره خنجرگزاران زد

شهنشاه مظفر فر شجاع ملک و دین منصور
که جود بی‌دریغش خنده بر ابر بهاران زد

از آن ساعت که جام می به دست او مشرف شد
زمانه ساغر شادی به یاد میگساران زد

ز شمشیر سرافشانش ظفر آن روز بدرخشید
که چون خورشید انجم سوز تنها بر هزاران زد

دوام عمر و ملک او بخواه از لطف حق ای دل
که چرخ این سکه دولت به دور روزگاران زد

نظر بر قرعه توفیق و یمن دولت شاه است
بده کام دل حافظ که فال بختیاران زد

(153)

In the morning when, his standard on the mountainous lands, the Khosro of the east
pitched,
With the hand of mercy, the door of hopeful ones, my beloved beat;

Before morning, when it became manifest what is the state of the sphere's love
It ascended; and, on the pride of potentates, a sweet laugh expressed.

Last night, when with the intention of dancing, my idol stood up,
From the tress, she unloosed the knot; and on the hearts of beloved ones beat.

From the color of rectitude, that moment, I washed my hand in the heart's blood:
When His eye, wine-measuring, to the sensible ones, invitation expressed.

This usage of deceit, what iron taught Him,
That when He came out, those keeping awake at night, He first attacked.

The idea of horsemen my wretched heart matured; and went:
O Lord! preserve it, for, on the center of the horsemen, it dashed.

In the lustre and color of his cheek, what soul we gave: and what blood we drank:
When His picture first appeared, on those soul-surrendering the writing he expressed.

By the woollen khirka, how into the noose may I bring Him,
A hair-clad one whose eye-lash, those dagger-thrusting attacked.

The great king, Muzaffar of pomp, the bravery of the kingdom, and the faith of Mansur
Whose liberality without hesitation, laughter, against the spring-cloud, expressed.

From that moment when, by his hand, the cup of wine became honored,
In memory of its wine-drinkers, the cup of joyousness, time drained.

With his head-cleaving sword, gleamed victory that day
When, like the star-consuming sun, on thousands, alone he dashed.

Hafez! from God's grace, ask for his lasting life and kingdom;
For, in the time of the people, this coin of fortune, the sphere struck.

On the die of grace, and the felicity of the King's fortune, my glance is:
Give the desire of the heart of Hafez who, the omen of the fortunate, struck.

(154)

راهی بزن که آهی بر ساز آن توان زد
شعری بخوان که با او رطل گران توان زد

بر آستان جانان گر سر توان نهادن
گلبنگ سربلندی بر آسمان توان زد

قَد خمیده ما سهلت نماید امّا
بر چشم دشمنان تیر از این کمان توان زد

در خانقه نگنجد اسرار عشق‌بازی
جام می مغانه هم با مغان توان زد

درویش را نباشد برگ سرای سلطان
ماییم و کهنه دلقی کتتش در آن توان زد

اهل نظر دو عالم در یک نظر ببازند
عشق است و داو اول بر نقد جان توان زد

گر دولت وصال خواهد دری گشودن
سرها بدین تخیل بر آستان توان زد

عشق و شباب و رندی مجموعه مراد است
چون جمع شد معانی گوی بیان توان زد

شد رهن سلامت زلف تو وین عجب نیست
گر راه زن تو باشی صد کاروان توان زد

حافظ به حق قرآن کز شید و زرق بازای
باشد که گوی عیشی در این جهان توان زد

(154)

Play a note, at the melody whereof, a great sigh, one can cast:
Utter a verse, whereby the heavy cup of wine one can cast.

If at the Beloved's threshold, one can lay one's head,
To the sky, the shout of loftiness, one can cast.

Wretched appeareth our bent stature:
To the eyes of enemies, the arrow from this bow, one can cast.

Not contained in the cloisters are the mysteries of love-play
With magians, the cup of magian wine one can cast.

The victuals of the king's palace are not for the Darvish:
Old and ragged-clad are we upon whom fire one can cast.

In one glance, men of vision stake two worlds,
'Tis love; and, on life's cast, the first stake, one can cast.

If fortune should open the door of union with Him,
In this fancy, on the threshold, many a head one can cast.

The sum total of our desire is love, youth, and profligacy:
When the senses become the candle, the ball of explanation, one can cast.

The highwayman of safety became Thy tress. This is no wonder.
If Thou be highwayman, a hundred Karvans one can waylay.

Hafez! by the truth of the Kuran saying: From fraud and deceit come out:
"It may be, that the ball of fortune with the sincere ones one can cast."

(155)

اگر روم ز پی اش فتنه‌ها برانگیزد
ور از طلب بنشینم به کینه برخیزد

و گر به رهگذری یک دم از وفاداری
چو گرد در پی اش افتم چو باد بگریزد

و گر کنم طلب نیم بوسه صد افسوس
ز حقه دهنش چون شکر فروریزد

من آن فریب که در نرگس تو می‌بینم
بس آب روی که با خاک ره برآمیزد

فراز و شیب بیابان عشق دام بلاست
کجاست شیردلی کز بلا نپر هیزد

تو عمر خواه و صبوری که چرخ شعبده باز
هزار بازی از این طرفتر برانگیزد

بر آستانه تسلیم سر بنه حافظ
که گر ستیزه کنی روزگار بستیزد

(155)

If after Him, I go, He up stirreth calamity:
And if I sit from search, in wrath, He ariseth.

And, if, through desire, a moment on a highway,
I fall, like the dust at his foot, like the wind, He fleeth.

And, if I desire half a kiss, a hundred reproaches,
Like sugar, from the small round box of his mouth, He out poureth.

That deceit, that I behold in thy eye,
Many a reputation that, even with the dust of the path, it spilleth.

The acclivity and declivity of love's desert is calamity's snare:
A lion-hearted one is where, who not calamity shunneth?

Ask thou for life and a great patience; that the sphere, sorcery-practising,
A thousand tricks more strange than this, evoketh.

Hafez! place thy head on the threshold of submission:
For if thou make contention, with thee, Time contendeth.

(156)

به حسن و خلق و وفا کس به یار ما نرسد
تو را در این سخن انکار کار ما نرسد

اگر چه حسن فروشان به جلوه آمده‌اند
کسی به حسن و ملاححت به یار ما نرسد

به حق صحبت دیرین که هیچ محرم راز
به یار یک جهت حق گزار ما نرسد

هزار نقش برآید ز کلک صنع و یکی
به دلپذیری نقش نگار ما نرسد

هزار نقد به بازار کاینات آرند
یکی به سکه صاحب عیار ما نرسد

دریغ قافله عمر کان چنان رفتند
که گردشان به هوای دیار ما نرسد

دلا ز رنج حسودان مرنج و واثق باش
که بد به خاطر امیدوار ما نرسد

چنان بزی که اگر خاک ره شوی کس را
غبار خاطری از ره گزار ما نرسد

بسوخت حافظ و ترسم که شرح قصه او
به سمع پادشه کامگار ما نرسد

(156)

To our friend, in beauty of disposition and of fidelity, one reacheth not
In this matter, to thee, denial of our work reacheth not.

Although, into splendor, have come beauty-boasters,
To our beloved in beauty and grace, one reacheth not.

By the right of ancient society that any mystery confidant
To our friend, of one way, thank-offering, reacheth not.

From the Creator's reed, issue a thousand pictures: and one
To the approval of the picture of our idol reacheth not.

To the market of created beings, they bring a thousand coins:
To the die of our master of assay, one reacheth not.

Alas! the Kafila of life passed in such a way,
That, to the air of our country, its dust reacheth not.

O heart! grieve not of the reproach of the envious; and be firm
For, to our hopeful heart, evil reacheth not.

So live that if thou become the dust of the path, to someone,
From our way a particle of dust of the heart reach not.

Hafez consumed; and I fear that the explanation of his tale
To the ear of the powerful King reacheth not.

(157)

هر که را با خط سبزت سر سودا باشد
پای از این دایره بیرون نهد تا باشد

من چو از خاک لحد لاله صفت برخیزم
داغ سودای توام سر سویدا باشد

تو خود ای گوهر یک دانه کجایی آخر
کز غمت دیده مردم همه دریا باشد

از بن هر مژه ام آب روان است بیا
اگر ت میل لب جوی و تماشا باشد

چون گل و می دمی از پرده برون آی و در آ
که دگر باره ملاقات نه پیدا باشد

ظلّ ممدود خم زلف توام بر سر باد
کاندر این سایه قرار دل شیدا باشد

چشمت از ناز به حافظ نکند میل آری
سرگرانی صفت نرگس ر عنا باشد

(157)

Desire of passion for Thy fresh down to whomsoever, shall be:
Forth from the circle he planteth not his foot, so long as he shall be.

When, tulip-like, I arise from the dust of the tomb,
The stain of passion for Thee, the secret of the black spot shall be.

O priceless jewel! Till when, holdest thou lawful,
That, from grief, man's eye all a river shall be?

From the root of every eye-lash of mine, water is flowing. Come:
If, for bank of the stream and for the view, Thy inclination shall be.

Like my heart, forth from the screen a moment come; and come,
For, again not manifest, shall be.

On my head, be the prolonged shadow of Thy tress.
For, in that shadow, rest to the distraught heart shall be.

Through disdain, Thy eye inclineth not to Hafez. Yes,
The quality of the variegated narcissus, haughtiness shall be.

(158)

من و انکار شراب این چه حکایت باشد
غالباً این قدرم عقل و کفایت باشد

تا به غایت ره میخانه نمی دانستم
ور نه مستوری ما تا به چه غایت باشد

زاهد و عجب و نماز و من و مستی و نیاز
تا تو را خود ز میان با که عنایت باشد

زاهد ار راه به رندی نبرد معذور است
عشق کاریست که موقوف هدایت باشد

من که شبها ره تقوا زدهام با دف و چنگ
این زمان سر به ره آرم چه حکایت باشد

بنده پیر مغانم که ز جهلم برهاند
پیر ما هر چه کند عین عنایت باشد

دوش از این غصه نخفتم که رفیقی می گفت
حافظ ار مست بود جای شکایت باشد

(158)

I and refusal of wine! What a tale this is!
Doubtless, this degree of reason mine; and sufficient is.

Up to the last, I knew not the path to the wine-house:
If not, to what an extent our austerity is.

The Zahed, and haughtiness, and prayer; and I, and intoxication, and supplication:
Let us see, with whom of these, Thy favor indeed is.

If the Zahed take not the path to profligacy, he is excused,
Love is a work, that dependent on the guidance is.

I, who nights, with the drum and the harp, have dashed down the path of piety
I, suddenly, bring my head to the path! What a tale this is!

I am the slave of the Pir of the Magians, who releaseth me from ignorance,
Whatever our Pir doeth, the essence of friendly assistance is.

Last night, I slept not on account of this thought that a sage uttered:
“If Hafez be intoxicated, room for complaint is.”

(159)

نقد صوفی نه همه صافی بی غش باشد
ای بسا خرقه که مستوجب آتش باشد

صوفی ما که ز ورد سحری مست شدی
شامگاهش نگران باش که سرخوش باشد

خوش بود گر محک تجربه آید به میان
تا سیه روی شود هر که در او غش باشد

خط ساقی گر از این گونه زند نقش بر آب
ای بسا رخ که به خونابه منقش باشد

ناز پرورد تتعم نبرد راه به دوست
عاشقی شیوه رندان بلاکش باشد

غم دنییی دنی چند خوری باده بخور
حیف باشد دل دانا که مشوش باشد

دلق و سجاده حافظ ببرد باده فروش
گر شرابش ز کف ساقی مه وش باشد

(159)

Not all purity without alloy is the coat of the Sufi;
O many a Khirka, that is worthy of the fire!

Our Sufi, who, with the morning reading, used to become intoxicated,
At evening time, behold him; for merry of head is he.

Happy it is, if the touch-stone of experience come into use,
So that black of face becometh every one, in whom is alloy.

If, in this way, the Saki's down maketh the picture on water,
O many a face that colored with blood will be!

The daintily nurtured in affluence took not the path to the Friend:
The being a lover is the way of profligates, calamity enduring.

Grief for this mean world, how long sufferest thou? Drink wine:
Pity it is that the sage's heart is perturbed.

The ragged garment and the prayer-mat of Hafez, the wine-seller will take,
If, from the hand of that moon-like Saki, there is wine.

(160)

خوش است خلوت اگر یار یار من باشد
نه من بسوزم و او شمع انجمن باشد

من آن نگین سلیمان به هیچ نستادم
که گاه گاه بر او دست اهرمن باشد

روا مدار خدایا که در حریم وصال
رقیب محرم و حرمان نصیب من باشد

همای گو مفکن سایه شرف هرگز
در آن دیار که طوطی کم از زغن باشد

بیان شوق چه حاجت که سوز آتش دل
توان شناخت ز سوزی که در سخن باشد

هوای کوی تو از سر نمی رود آری
غریب را دل سرگشته با وطن باشد

به سان سوسن اگر ده زبان شود حافظ
چو غنچه پیش تو اش مهر بر دهن باشد

(160)

Pleasant is Khalvat, if my beloved, the Beloved shall be
Not if I consume and the candle of assembly, He shall be.

As naught, I take Sulaiman's seal-ring,
On which, sometimes, Ahriman's hand shall be.

O God! hold it not lawful that, in the sacred enclosure of union
The watcher, included; and my lot, excluded shall be.

To the Homa, say: "Cast not thy auspicious shadow
On that land where the parrot less than the kite shall be."

What need of the description of desire, when the explanation of the heart's fire,
One can recognize from the burning which in speech may be.

From our head, the desire for Thy street goeth not,
With his native land, the stranger's distraught heart shall be.

If like the lily, ten tongues be Hafez's,
Before Thee, like the rose-bud, on his mouth, the seal shall be.

(161)

کی شعر تر انگیزد خاطر که حزین باشد
یک نکته از این معنی گفتیم و همین باشد

از لعل تو گر یابم انگشتی زنهار
صد ملک سلیمانم در زیر نگین باشد

غمناک نباید بود از طعن حسود ای دل
شاید که چو و ابینی خیر تو در این باشد

هر کو نکند فهمی زین کلک خیال انگیز
نقشش به حرام ار خود صورتگر چین باشد

جام می و خون دل هر یک به کسی دادند
در دایره قسمت اوضاع چنین باشد

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود
کاین شاهد بازاری و ان پرده نشین باشد

آن نیست که حافظ را رندی بشد از خاطر
کاین سابقه پیشین تا روز پسین باشد

(161)

How a verse exciteth afresh the heart that is sorrowful!
A subtlety out of this book, we uttered; and is this very subtlety.

O beloved! if, from thy ruby I gain a ring of protection,
Beneath the order of my seal-ring, will be a hundred countries of Soleiman.

O heart! on account of the calumny of the envious, it is not proper to be sorrowful:
When thou lookest well it is possible that, in this, is thy good.

Who understandeth not this reed, image raising
Let his form, move not, if he himself be the painter of China.

The cup of wine and the blood of the heart each, they gave to each one:
In the action of destiny's circle, thus it is.

In the matter of rose-water and of the rose, the decree of eternity without beginning
was this:
"That should be the lovely one of the bazar; and that this should be the sitter behind the
veil."

It is not that from Hafez's heart profligacy should depart:
For, till the last of time will be that custom of first of time.

(162)

خوش آمد گل وز آن خوشتر نباشد
که در دستت بجز ساغر نباشد

زمان خوشدلی دریاب و در یاب
که دایم در صدف گوهر نباشد

غنیمت دان و می خور در گلستان
که گل تا هفته دیگر نباشد

ایا پرلعل کرده جام زرین
ببخشا بر کسی کش زر نباشد

بیا ای شیخ و از خمخانه ما
شرابی خور که در کوثر نباشد

بشوی اوراق اگر همدرس مایی
که علم عشق در دفتر نباشد

ز من بنیوش و دل در شاهی بند
که حسنش بسته زیور نباشد

شرابی بی خمارم بخش یا رب
که با وی هیچ درد سر نباشد

من از جان بنده سلطان اوایسم
اگر چه یادش از چاکر نباشد

به تاج عالم آرایش که خورشید
چنین زبینه افسر نباشد

کسی گیرد خطا بر نظم حافظ
که هیچش لطف در گوهر نباشد

(162)

Happy came the rose; and more happy than that aught is not.
For, in thy hand, save the cup aught is not.

Gain, gain, the time of happy heartedness:
For, in the shell, ever the jewel is not.

Reckon plunder; and, in the rose-garden, drink wine:
For till another week, the rose is not.

O thou that hast made full of ruby thy golden cup,
Give to that one, to whom gold is not.

O Sheikh! come into our wine-jar house
Drink a wine that in Kousar is not.

If, our fellow student, thou remain, wash white the leaves;
For, in the book, love's art is not.

Hear me. Fix thy heart on a mistress,
Whose beauty bound up with ornaments is not.

O Lord! give me a wine without mixing,
Wherewith any head-pain is none.

With soul, I am the slave of the Soltan Uvays,
Although of the servant, his recollection is none.

By this crown, world-adorning, that the sun
Like this, an adorer of the diadem is not.

On Hafez's soul, taketh exception that one
In whose essence, any grace is none.

(163)

گل بی رخ یار خوش نباشد
بی باده بهار خوش نباشد

طرف چمن و طواف بستان
بی لاله عذار خوش نباشد

رقصیدن سرو و حالت گل
بی صوت هزار خوش نباشد

با یار شکرلب گل اندام
بی بوس و کنار خوش نباشد

هر نقش که دست عقل بندد
جز نقش نگار خوش نباشد

جان نقد محقر است حافظ
از بهر نثار خوش نباشد

(163)

Without the beloved's face, the rose is not pleasant.
Without wine, spring is not pleasant.

The border of the sward and the air of the garden
Without the tulip cheek is not pleasant.

The dancing of the cypress, and the rapture of the rose,
Without the one thousand songs is not pleasant.

With the beloved, sugar of lip, rose of body,
Without kiss and embrace is not pleasant.

Every picture that reason's hand depicteth,
Save the picture of the idol is not pleasant.

Hafez! the soul is a despicable coin:
For scattering, it is not pleasant.

(164)

نفس باد صبا مشک فشان خواهد شد
عالم پیر دگر باره جوان خواهد شد

ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد
چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد

این تطاول که کشید از غم هجران بلبل
تا سر پرده گل نعره زنان خواهد شد

گر ز مسجد به خرابات شدم خرده مگیر
مجلس و عظم دراز است و زمان خواهد شد

ای دل ار عشرت امروز به فردا فکنی
مایه نقد بقا را که ضمان خواهد شد

ماه شعبان منه از دست قدح کاین خورشید
از نظر تا شب عید رمضان خواهد شد

گل عزیز است غنیمت شمردش صحبت
که به باغ آمد از این راه و از آن خواهد شد

مطربا مجلس انس است غزل خوان و سرود
چند گویی که چنین رفت و چنان خواهد شد

حافظ از بهر تو آمد سوی اقلیم وجود
قدمی نه به وداعش که روان خواهد شد

(164)

Musk-diffusing, the breath of the morning breeze shall be:
Again the world old young shall be.

To the lily, the Arghavan shall give the cornelian cup:
Glancing at the anemones, the eye of the narcissus shall be.

This tyranny that, from the grief of separation, the nightingale endured
In the rose's pavilion, clamour-making, shall be.

If from the Masjed to the tavern I go, carp not:
Long is the assembly of admonition; and the time shall be.

O heart! if to to-morrow thou cast the joy of to-day,
Surety for the capital of cash of permanency, who shall be?

In the month Shaban, put not the goblet from thy hand. For this sun,
Till the night of the 'Id of Ramazan out of sight, shall be.

Precious is the rose; its society reckon plunder.
For in this way to the garden it came; and, in that way shall go.

O minstrel! the assembly of associate friends, it is: sing the ghazal and the ode:
How long sayest thou: "Passed like this; and like that shall be."

To the clime of existence, came Hafez for thy sake:
Plant thy foot for farewell to him; for passing he shall be.

(165)

مرا مهر سیه چشمان ز سر بیرون نخواهد شد
قضای آسمان است این و دیگرگون نخواهد شد

رقیب آزارها فرمود و جای آشتی نگذاشت
مگر آه سحرخیزان سوی گردون نخواهد شد

مرا روز ازل کاری بجز رندی نفرمودند
هر آن قسمت که آن جا رفت از آن افزون نخواهد شد

خدا را محتسب ما را به فریاد دف و نی بخش
که ساز شرع از این افسانه بی قانون نخواهد شد

مجال من همین باشد که پنهان عشق او ورزم
کنار و بوس و آغوشش چه گویم چون نخواهد شد

شراب لعل و جای امن و یار مهربان ساقی
دلا کی به شود کارت اگر اکنون نخواهد شد

مشوی ای دیده نقش غم ز لوح سینه حافظ
که زخم تیغ دلدار است و رنگ خون نخواهد شد

(165)

As for me, out of my head, love for those dark of eye will not go:
This is the sky's decree; and other way, it will not be.

The watcher tormented, and abandoned not the place of peace:
Perchance, moving towards the sphere, the sigh of morning-risers will not be.

On the day of eternity without beginning, they ordered me no work save profligacy;
Every partition of destiny that here passed, more than it, will not be.

O Mohtaseb! for God's sake, pardon us for the clamour of drum and of reed;
For, with this idle tale without canon, the requirements of the shara will not be.

This is my power that, secretly, I practice love for Him:
The bosom, the kiss, and the embrace, of these, how shall I speak, since they will not
be?

The ruby-wine, and the place of safety, and the Saki, kind friend,
O heart! better, when becometh thy work if now it will not be?

O eye! wash not grief's picture from the tablet of Hafez's heart:
For it is the Heart-Possessor's sword-wound; and, the blood-color will not go.

(166)

روز هجران و شب فرقت یار آخر شد
زدم این فال و گذشت اختر و کار آخر شد

آن همه ناز و تنعم که خزان می فرمود
عاقبت در قدم باد بهار آخر شد

شکر ایزد که به اقبال کله گوشه گل
نخوت باد دی و شوکت خار آخر شد

صبح امید که بد معتکف پرده غیب
گو برون آی که کار شب تار آخر شد

آن پریشانی شب‌های دراز و غم دل
همه در سایه گیسوی نگار آخر شد

باورم نیست ز بدعهدی ایام هنوز
قصه غصه که در دولت یار آخر شد

ساقیا لطف نمودی قدحت پرمی باد
که به تدبیر تو تشویش خمار آخر شد

در شمار ار چه نیورد کسی حافظ را
شکر کان محنت بی‌حد و شمار آخر شد

(166)

“The day of separation from, and the night of disunion with, the Beloved is ended:”
This omen, I cast; the star passed; and the work of grief is ended.

All that grace and beauty, that autumn displayed,
At last, at the foot of the spring-breeze, is ended.

Thanks to God that, by the fortune of the cap-corner of the rose,
The pomp of December’s wind and the majesty of the thorn is ended.

The morning of hope, that was a worshipper of the hidden screen,
Say: “Come forth. For the work of the dark night is ended.”

That agitation of long nights and the heart’s grief,
All, in the shade of the idol’s tress, is ended.

I still cannot believe in the bad promises of the days,
The story of sorrow that with the idol’s coming, ended.

O Saki! thou showedest kindness. Be thy goblet full wine!
For, by thy deliberation, the disquietude of wine-sickness is ended.

Although, into reckoning no one bringeth Hafez,
Thanks that that labor, without limit and reckoning, is ended.

(167)

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد
دل رمیده ما را رفیق و مونس شد

نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت
به غمزه مسله آموز صد مدرس شد

به بوی او دل بیمار عاشقان چو صبا
فدای عارض نسرین و چشم نرگس شد

به صدر مصطبه‌ام می‌نشانند اکنون دوست
گدای شهر نگه کن که میر مجلس شد

خیال آب خضر بست و جام اسکندر
به جرعه نوشی سلطان ابوالفوارس شد

طربسرای محبت کنون شود معمور
که طاق ابروی یار منش مهندس شد

لب از ترشح می پاک کن برای خدا
که خاطر م به هزاران گنه موسوس شد

کرشمه تو شرابی به عاشقان پیمود
که علم بی‌خبر افتاد و عقل بی‌حس شد

چو زر عزیز وجود است نظم من آری
قبول دولتیان کیمیای این مس شد

ز راه می‌کده یاران عنان بگردانید
چرا که حافظ از این راه رفت و مفلس شد

(167)

The star gleamed; and the moon of the assembly became:
Of our affrighted heart, the consoler and comforter became.

My idol, who to school went not; and writing wrote not:
With a glance, the precept-teacher of a hundred schools became.

By His perfume, the sick heart of lovers, like the breeze,
For the cheek of the wild rose, and for the eye of the narcissus, a ransom became.

Now, in the chief seat of the inn, the Beloved placeth us:
Behold the city-beggar who, the chief of the assembly became!

Fancy established the water of Khizr, and the cup of Kay Khosro:
With one sweet draught, the Soltan Abul-Farwaris, it became.

Now, became prosperous the joy of the palace of love:
When, its geometrician, the arch of my beloved's eye-brow became.

Make pure thy lip of the excess of wine for God's sake:
For, with thousands of sins, a mutterer to itself, my heart became.

To lovers, thy glance poured such a draught of wine,
That senseless fell science; void of understanding, reason became.

Like the precious gold of existence, is my verse. Yes:
The alchemy of this copper, the acceptance of the wealthy became.

Friends; from the path of the wine-house, turn the rein:
For, by this path went Hafez; and poor became.

(168)

گداخت جان که شود کار دل تمام و نشد
بسوختیم در این آرزوی خام و نشد

به لابه گفت شبی میر مجلس تو شوم
شدم به رغبت خویشش کمین غلام و نشد

پیام داد که خواهم نشست با رندان
بشد به رندی و دردی کشیم نام و نشد

بدان هوس که به مستی ببوسم آن لب لعل
چه خون که در دلم افتاد همچو جام و نشد

به کوی عشق منه بی دلیل راه قدم
که من به خویش نمودم صد اهتمام و نشد

فغان که در طلب گنج نامه مقصود
شدم خراب جهانی ز غم تمام و نشد

دریغ و درد که در جست و جوی گنج حضور
بسی شدم به گدایی بر کرام و نشد

هزار حيله برانگيخت حافظ از سر فکر
در آن هوس که شود آن نگار رام و نشد

(168)

That my heart's work should be ended, my soul melted; and it became not:
In this immature wish, I consumed; and it became not.

With reproach, the Chief of thy Assembly said to me: "One night, I go:"
According to his wish, I became the least of His slaves; and it became not.

He gave the message saying: "I will sit with profligates"
Reputation for profligacy and dreg-drinking became mine; and it became not.

In that desire that, in intoxication, I may kiss that ruby lip,
What blood it was that, into my heart like a cup, fell; and it became not.

In Love's street, plant not thy foot without the road-guide;
For, I, of myself, made a hundred efforts; and it became not.

In search of the treasure-mandate of my purpose, justice! For,
I became one altogether ruined in the world; and it became not.

In search of the cash of the presence,
To the generous, much in beggary I wandered; and it became not..

Out of thought's desire, Hafez evoked a thousand desires,
In the desire that that companion may become obedient to him; and it became not.

(169)

یاری اندر کس نمی‌بینیم یاران را چه شد
دوستی کی آخر آمد دوستداران را چه شد

آب حیوان تیره گون شد خضر فرخ پی کجاست
خون چکید از شاخ گل باد بهاران را چه شد

کس نمی‌گوید که یاری داشت حق دوستی
حق شناسان را چه حال افتاد یاران را چه شد

لعلی از کان مروت برنیامد سال‌هاست
تابش خورشید و سعی باد و باران را چه شد

شهر یاران بود و خاک مهربانان این دیار
مهربانی کی سر آمد شهریاران را چه شد

گوی توفیق و کرامت در میان افکنده‌اند
کس به میدان در نمی‌آید سواران را چه شد

صد هزاران گل شکفت و بانگ مرغی برنخاست
عندلیبان را چه پیش آمد هزاران را چه شد

زهره سازی خوش نمی‌سازد مگر عودش بسوخت
کس ندارد ذوق مستی میگساران را چه شد

حافظ اسرار الهی کس نمی‌داند خموش
از که می‌پرسی که دور روزگاران را چه شد

(169)

Friendship in none, I perceive. To friends what hath happened?
Friendship ended when? To friends what hath happened?

Black of hue became the water of life. Khizr, auspicious of foot, is where?
From its own color, the rose hath changed. To the spring-breeze what hath happened?

None saith: "A friend preserved the right of friendship."
Those right-understanding, what state hath befallen? To friends what hath happened?

Years it is since no ruby came from the mine of manliness:
To the sun's heat, to the wind's effort, to the rains, what hath happened?

This land was "the city of friends" and "the dust of kind ones"
Friendship, how ended? To the city friends, what hath happened?

Into the midst, the ball of grace and of liberality, they have cast:
In the plain none appeareth. To the horsemen what hath happened?

Many a rose hath blossomed; no cry of a bird hath risen:
To the nightingales, what hath chanced? To those of a thousand notes what hath happened?

No sweet melody, maketh Zohre. Perchance, she hath consumed her lute:
Intoxication, none desireth. To the wine-drinkers, what hath happened?

Hafez! Divine mysteries, none knoweth. Silence!
Of whom, askest thou saying: "To the state of Time's revolution, what hath happened?"

(170)

ز اهد خلوت نشین دوش به میخانه شد
از سر پیمان برفت با سر پیمانہ شد

صوفی مجلس کہ دی جام و قدح می شکست
باز به یک جرعه می عاقل و فرزانه شد

شاهد عهد شباب آمده بودش به خواب
باز به پیرانه سر عاشق و دیوانه شد

مغچه ای می گذشت راه زن دین و دل
در پی آن آشنا از همه بیگانه شد

آتش رخسار گل خرمن بلبل بسوخت
چهره خندان شمع آفت پروانه شد

گریه شام و سحر شکر که ضایع نگشت
قطره باران ما گوهر یک دانه شد

نرگس ساقی بخواند آیت افسونگری
حلقه اوراد ما مجلس افسانه شد

منزل حافظ کنون بارگه پادشاست
دل بر دلدار رفت جان بر جانانه شد

(170)

Last night, to the wine-house, Zahed, sitting in khalwat, went:
From the head of his covenant, he departed; and to the head of the cup, went.

Yesterday, the distraught Sufi who broke the cup and the goblet:
Yester-night, by one draught of wine, wise and learned became.

To him, in dream, the mistress of youth's time had come:
With elderly head, lover and distraught he became.

A young Magian, the highwayman of truth and of heart, passed:
In pursuit of that Friend, a stranger to all else, he became.

The fire of the cheek of the rose consumed the nightingale's harvest:
The moth's calamity, the laughing face of the candle, became.

Evening and morning, our weeping-thanks that it was not lost:
A peerless jewel, a drop of our raining became.

The narcissus of the Saki uttered a spell of sorcery:
The assembly of sorcery, the circle of our religious readings became.

Now the stage of Hafez is the banquet-place of Kings.
To the Heart-possessor, his heart went; to the Beloved, his soul went.

(171)

دوش از جناب آصف پیک بشارت آمد
کز حضرت سلیمان عشرت اشارت آمد

خاک وجود ما را از آب دیده گل کن
ویرانسرای دل را گاه عمارت آمد

این شرح بی‌نهایت کز زلف یار گفتند
حرفیست از هزاران کاندل عبارت آمد

عیم ببوش زنه‌ار ای خرقة می آلود
کان پاک پاکدامن بهر زیارت آمد

امروز جای هر کس پیدا شود ز خوبان
کان ماه مجلس افروز اندر صدارت آمد

بر تخت جم که تاجش معراج آسمان است
همت نگر که موری با آن حقارت آمد

از چشم شوخش ای دل ایمان خود نگه دار
کان جادوی کمانکش بر عزم غارت آمد

آلوده‌ای تو حافظ فیضی ز شاه درخواه
کان عنصر سماحت بهر طهارت آمد

دریاست مجلس او دریاب وقت و دریاب
هان ای زیان رسیده وقت تجارت آمد

(171)

Last night a messenger of news from His Highness Asaf came.
From His Highness Soleiman, the order of joy came.

With water of the wine, make clay of the dust of our existence:
To the heart's desolate mansion, the time of building came.

This endless explanation of the Beloved's beauty, that they uttered,
Is a word out of thousands, that, into example, came.

O thou wine-stained of garment! Take care; conceal my defect:
For, to visit me, that one pure of skirt came.

The place of every one of the lovely ones becometh known to-day,
When, to the chief seat, that moon, assembly-adorning, came.

On the throne of Jam, whose crown is the sun's ladder of ascent,
Behold the spirit! Notwithstanding this contemptibility, an ant came.

O heart! Keep thyself safe from His bold eye;
Because, for plunder, that sorcerer, the archer, came.

Hafez! Stained, thou art. Ask a favor of the king;
For, for purification, that foundation of liberality came.

The King's assembly is a sea. Discover the time of pearl-gaining:
Ho! O loss-stricken one! The time of barter and profit hath come.

(172)

عشق تو نهال حیرت آمد
وصل تو کمال حیرت آمد

بس غرقه حال وصل کخر
هم بر سر حال حیرت آمد

یک دل بنما که در ره او
بر چهره نه خال حیرت آمد

نه وصل بماند و نه واصل
آن جا که خیال حیرت آمد

از هر طرفی که گوش کردم
آواز سال حیرت آمد

شد منهزم از کمال عزت
آن را که جلال حیرت آمد

سر تا قدم وجود حافظ
در عشق نهال حیرت آمد

(172)

Love for Thee, the plant of perturbation became
Union with Thee, the perfection of perturbation became.

In the sea of union, many a drowned one who, at last,
With a head in the state of perturbation became.

Show me one heart, in whose path,
On the face, no mole of perturbation came.

Remaineth neither union nor the uniter:
There, where the imagination of perturbation came.

From every side, whereto I applied my ear,
The sound of the question of perturbation came.

Was destroyed and brought down the one,
For whom the glory of perturbation became.

Head to foot, Hafez's existence,
In love, the plant of perturbation became.

(173)

در نمازم خم ابروی تو با یاد آمد
حالتی رفت که محراب به فریاد آمد

از من اکنون طمع صبر و دل و هوش مدار
کان تحمل که تو دیدی همه بر باد آمد

باده صافی شد و مرغان چمن مست شدند
موسم عاشقی و کار به بنیاد آمد

بوی بهبود ز اوضاع جهان می‌شنوم
شادی آورد گل و باد صبا شاد آمد

ای عروس هنر از بخت شکایت منما
حجله حسن بیار ای که داماد آمد

دل‌فریبان نباتی همه زیور بستند
دلبر ماست که با حسن خداداد آمد

زیر بارند درختان که تعلق دارند
ای خوشا سرو که از بار غم آزاد آمد

مطرب از گفته حافظ غزلی نغز بخوان
تا بگویم که ز عهد طربم یاد آمد

(173)

When, in prayer, to me recollection of the curve of Thy eye-brow came.
A state passed that, into lament, the prayer-arch came.

Now from me expect neither patience nor the heart of sense;
For that patience, that thou sawest, to the wind all came.

Clear, became the wine; and intoxicated, became the birds of the sward:
The season of being a lover; and to foundation, the work came.

From the world's quarters, I perceive welfare's perfume:
Gladness, the rose brought; and joyous the morning breeze came.

O bride of skill! Complain not of fortune:
Adorn the chamber of beauty. For the bridegroom, skill understanding, is-came.

The flowery heart-allurers all put on Jewels:
Our heart-ravisher, who is with beauty God-given, came.

Beneath their load, are the trees, that have attachment:
O happy the cypress, who tree from grief's bond, came.

Minstrel! Of Hafez's utterance, utter a sweet ghazal.
So that I may speak, saying "Recollection of Time s Joy mine became."

(174)

مژده ای دل که دگر باد صبا باز آمد
هدهد خوش خبر از طرف صبا باز آمد

برکش ای مرغ سحر نغمه داوودی باز
که سلیمان گل از باد هوا باز آمد

عارفی کو که کند فهم زبان سوسن
تا بپرسد که چرا رفت و چرا باز آمد

مردمی کرد و کرم لطف خداداد به من
کان بت ماه رخ از راه وفا باز آمد

لاله بوی می نوشین بشنید از دم صبح
داغ دل بود به امید دوا باز آمد

چشم من در ره این قافله راه بماند
تا به گوش دلم آواز دراز باز آمد

گر چه حافظ در رنجش زد و پیمان بشکست
لطف او بین که به لطف از در ما باز آمد

(174)

O heart! glad tidings that the morning breeze hath come back,
From the quarters of Saba the lap-wing of good news hath come back.

O bird of the morning! Prolong the melody of Dawood:
For from the quarter of the air, the Soleiman of the rose hath come back.

Where an Aref who understandeth the lily's tongue?
That he may inquire: Why she went; and why she hath come back.

Fortune, God-given, showed me manliness and kindness.
In that for God's sake, the idol of stone heart hath come back.

From morn's breath, the tulip hath perceived the perfume of sweet wine:
Was the heart's stain; in hope of remedy she hath come back.

In rear of that Kafila, my eye drew much water:
Since to my heart's ear, the sound of the bell hath come back.

Although Hafez beat the door of offence and broke his covenant,
Behold His grace that, in peace, from our door, He hath come back.

(175)

صبا به تهنیت پیر می فروش آمد
که موسم طرب و عیش و ناز و نوش آمد

هوا مسیح نفس گشت و باد نافه گشای
درخت سبز شد و مرغ در خروش آمد

تنور لاله چنان برفروخت باد بهار
که غنچه غرق عرق گشت و گل به جوش آمد

به گوش هوش نیوش از من و به عشرت کوش
که این سخن سحر از هاتقم به گوش آمد

ز فکر تفرقه باز آی تا شوی مجموع
به حکم آن که چو شد اهرمن سروش آمد

ز مرغ صبح ندانم که سوسن آزاد
چه گوش کرد که با ده زبان خموش آمد

چه جای صحبت نامحرم است مجلس انس
سر پیاله بپوشان که خرقه پوش آمد

ز خانقاه به میخانه می رود حافظ
مگر ز مستی زهد ریا به هوش آمد

(175)

For the congratulation of the Pir, wine-seller, the morning-breeze came
Saying: "The season of joy, and of pleasure, and of freshness, and of sweet ness is
came."

The air became Jesus' breath, and the dust, musk-diffusing:
Green, the tree became; and into song the bird came.

The oven of the tulip the spring-breeze enkindled to such a degree, '
That, immersed in sweat the rose-bud became; and into agitation, the rose came.

With the ear of sense, listen to me; and for ease, strive:
For, to my ear, from an invisible messenger, this matter of the morning came.

From the thought of separation, come out, so that collected thou mayst be,
Since when Ahriman went, Surosh came.

From the bird of the morning, I know not the noble lily,
What it heard, that, notwithstanding its ten tongues, silent it became.

The assembly of affection is the place of society of the excluded what!
Cover the mouth of the cup; for the khirka-wearer is came.

From the cloister to the wine-house, Hafez goeth:
Perchance, from the intoxication of austerity and of hypocrisy to sense he is came.

(176)

سحرم دولت بیدار به بالین آمد
گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد

قدحی درکش و سرخوش به تماشا بخرام
تا ببینی که نگارت به چه آیین آمد

مژدگانی بده ای خلوتی نافه گشای
که ز صحرای ختن آهوی مشکین آمد

گریه آبی به رخ سوختگان باز آورد
نالہ فریادرس عاشق مسکین آمد

مرغ دل باز هوادار کمان ابرویست
ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد

ساقیا می بده و غم مخور از دشمن و دوست
که به کام دل ما آن بشد و این آمد

رسم بدعهدی ایام چو دید ابر بهار
گریه اش بر سمن و سنبل و نسرين آمد

چون صبا گفته حافظ بشنید از بلبل
عنبر افشان به تماشای ریاحین آمد

(176)

In the morning, to my pillow, vigilant fortune came:
Said: Arise! For that thy dear Khosro hath come.

“A goblet drink; and, for seeing Him, merry of head, go:
“That thou mayst see in what fashion, thy idol hath come.

“O Khilvati, musk-pod opener! Give the glad tidings
“That, from the desert of Khotan, a musky deer hath come.

“To the cheek of those consumed my weeping hath brought back a great lustre:
“Weeping, the helper of the wretched lover hath come.”

Again desirous of the eye-brow bow is the bird of my heart:
O pigeon! Be expectant. For the falcon hath come.

O Saki! Give wine; suffer no grief on account of the enemy or of the Beloved:
For, to our heart’s desire, that hath gone; and this hath come.

When, the spring-cloud beheld Time’s bad faith,
On the lily and the hyacinth and the rose, its weeping came.

When, from the nightingale, the morning breeze heard Hafez’s utterance,
At the spectacle of the sweet basil, ambergris-scattering, it came.

(177)

نه هر که چهره بر افروخت دلبری داند
نه هر که آینه سازد سکندری داند

نه هر که طرف کله کج نهاد و تند نشست
کلاه داری و آیین سروری داند

تو بندگی چو گدایان به شرط مزد مکن
که دوست خود روش بنده پروری داند

غلام همت آن رند عافیت سوزم
که در گداصفتی کیمیاگری داند

وفا و عهد نکو باشد از بیاموزی
وگر نه هر که تو بینی ستمگری داند

بباختم دل دیوانه و ندانستم
که آدمی بچه‌ای شیوه پری داند

هزار نکته باریکتر ز مو این جاست
نه هر که سر بتراشد قلندری داند

مدار نقطه بینش ز خال توست مرا
که قدر گوهر یک دانه جوهری داند

به قد و چهره هر آن کس که شاه خوبان شد
جهان بگیرد اگر دادگستری داند

ز شعر دلکش حافظ کسی بود آگاه
که لطف طبع و سخن گفتن دری داند

(177)

Not every beloved one that up-kindleth his face the work of a heart-ravisher knoweth.
Not every one who maketh the mirror, the work of a Eskandar knoweth.

Not every one who slantwise placed his cap and sat severe
The work of a crown-possessor, and the usage of a Ruler knoweth.

Like the beggars, do not thou service for wages:
For the way of slave-cherishing, the Friend Himself knoweth.

I am the slave of resolution of that profligate, safety-consuming,
Who, in beggar quality, the work of an alchemist knoweth.

Good are fidelity and covenant, if thou wilt learn:
If not, every one thou seest, the work of a tyrant knoweth.

My distraught heart, I staked; and knew not
That one born of man, the way of a Pari knoweth.

Here, finer than a hair, are a thousand points:
Not every one who shaveth his head the work of a Kalandar knoweth.

The center of the point of my vision is thy mole;
For the value of the incomparable jewel, the jeweler knoweth.

In stature and face, every one who became the king of the lovely ones
Taketh the world, if the work of a justice-dispenser, he knoweth.

Acquainted with Hafez's heart-alluring verse, becometh that one,
Who, the grace of disposition, and the utterance of Dari knoweth.

(178)

هر که شد محرم دل در حرم یار بماند
وان که این کار ندانست در انکار بماند

اگر از پرده برون شد دل من عیب مکن
شکر ایزد که نه در پرده پندار بماند

صوفیان و استندند از گرو می همه رخت
دلق ما بود که در خانه خمار بماند

محتسب شیخ شد و فسق خود از یاد ببرد
قصه ماست که در هر سر بازار بماند

هر می لعل کز آن دست بلورین ستدیم
آب حسرت شد و در چشم گهر بار بماند

جز دل من کز ازل تا به ابد عاشق رفت
جاودان کس نشنیدیم که در کار بماند

گشت بیمار که چون چشم تو گردد نرگس
شیوه تو نشدش حاصل و بیمار بماند

از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
یادگاری که در این گنبد دوار بماند

داشتم دلقی و صد عیب مرا می پوشید
خرقه رهن می و مطرب شد و ز نار بماند

بر جمال تو چنان صورتگر چین حیران شد
که حدیثش همه جا در در و دیوار بماند

به تماشگاه زلفش دل حافظ روزی
شد که باز آید و جاوید گرفتار بماند

(178)

Whoever became the confidant of his own heart, in the sacred fold of the Beloved remained:

He, who knew not this matter, in ignorance remained.

If, forth from the screen, went my heart censure not:

Thanks to God, that not, in the screen of thought, it remained.

Out from pawn for wine, the Sufis took their khirka:

Our darvish-habit, it was that, in the vintner's house, remained.

Mohtaseb became Sheikh and forgot his own sin.

Our tale is that which, at the head of every market, remained.

Every red wine that, from that crystal hand, I took,

Became the water of regret; and, in my eye, the jewel of rain remained.

Save my heart, that, from eternity without beginning to eternity without end, proceeded

Thy lover,

I have heard of none, who ever in the work remained.

That, like Thy eye, it might become, the narcissus became sick:

Its habit was not gained by it; and, sick, it remained.

More pleasant than the sound of love's speech, naught I heard:

A great token, that, in this revolving dome remained.

A darvish garment, I had; and it concealed a hundred faults:

For wine and the minstrel, the khirka was pawned; and the mystical cord remained.

The Chinese painter became astonished of Your face,

Such that its story on very door and wall, remained.

One day, to the spectacle-place of Thy tress, Hafez's heart

Went that it would return; but, ever, captive to Thy tress, it remained.

(179)

رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند
چنان نماند چنین نیز هم نخواهد ماند

من ار چه در نظر یار خاکسار شدم
رقیب نیز چنین محترم نخواهد ماند

چو پرده دار به شمشیر می زند همه را
کسی مقیم حریم حرم نخواهد ماند

چه جای شکر و شکایت ز نقش نیک و بد است
چو بر صحیفه هستی رقم نخواهد ماند

سرود مجلس جمشید گفته اند این بود
که جام باده بیاور که جم نخواهد ماند

غنیمتی شمر ای شمع وصل پروانه
که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند

توانگرا دل درویش خود به دست آور
که مخزن زر و گنج درم نخواهد ماند

بدین رواق زبرجد نوشته اند به زر
که جز نکویی اهل کرم نخواهد ماند

ز مهربانی جانان طمع مبر حافظ
که نقش جور و نشان ستم نخواهد ماند

(179)

Arrived the glad tidings that grief's time shall not remain:
Like that remained not; like this shall not remain.

Although, I am, in the Beloved's sight, become dusty and despicable;
Honored like this, the watcher shall not remain.

Since the veil-holder striketh all with the sword,
Dweller of the sacred territory, a person shall not remain.

Of the picture, good or bad, is what room for thanks or for lament
When, on the page of existence, the writing shall not remain?

The song of Jamshid's assembly, they have said, was this:
"Bring the cup of wine; for Jam shall not remain."

O candle! reckon union with the moth a great gain;
For till dawn, this commerce shall not remain.

O powerful one! Bring to thy hand the darvish's heart:
For the treasure of gold, and the treasure of derham shall not remain.

In gold, on this mansion of chrysolite, they have written:
"Save the goodness of people of liberality, aught shall not remain."

Hafez! Sever not desire for the Beloved's favor:
For the picture of violence and the mark of tyranny shall not remain.

(180)

ای پسته تو خنده زده بر حدیث قند
مشتاقم از برای خدا یک شکر بخند

طوبی ز قامت تو نیارد که دم زند
زین قصه بگذرم که سخن می شود بلند

خواهی که برنخیزدت از دیده رود خون
دل در وفای صحبت رود کسان میند

گر جلوه می نمایی و گر طعنه می زنی
ما نیستیم معتقد شیخ خودپسند

ز آشفتگی حال من آگاه کی شود
آن را که دل نگشت گرفتار این کمند

بازار شوق گرم شد آن سروقد کجاست
تا جان خود بر آتش رویش کنم سپند

جایی که یار ما به شکر خنده دم زند
ای پسته کیستی تو خدا را به خود مخند

حافظ چو ترک غمزه ترکان نمی کنی
دانی کجاست جای تو خوارزم یا خجند

(180)

O thou whose pistachio, laugheth at the tale of candy!
I am desirous. For God's sake, one sweet smile, smile.

With thy stature, the Tuba tree cannot boast:
By this tale, I pass. For long, becometh the matter.

Thou wishest not that a river of blood should gush from thy eye?
On the constancy of society of rosy ones, bind not thy heart.

If sullenness thou display; or if reproach, thou make,
The allied friend of the man, self-approving, we are not.

Of the perturbation of my state, acquainted how becometh
That one, whose heart captive to this noose became not?

Brisk is the market of desire. Where is that candle-face?
So that, on the ruddy fire of his face, soul and heart, I may make rue.

Wherever our lover shows His sweet smile,
Who will be thou pistachio, for God's sake smile not!

Hafez! The glance of the saucy ones, thou abandonest not:
Knowest thou where thy place is Khwarazm, or Khojand?

(181)

بعد از این دست من و دامن آن سرو بلند
که به بالای چمان از بن و بیخم برکند

حاجت مطرب و می نیست تو برقع بگشا
که به رقص آوردم آتش رویت چو سپند

هیچ رویی نشود آینه حجله بخت
مگر آن روی که مالند در آن سم سمند

گفتم اسرار غمت هر چه بود گو می باش
صبر از این بیش ندارم چه کنم تا کی و چند

مکش آن آهوی مشکین مرا ای صیاد
شرم از آن چشم سیه دار و مبنش به کمند

من خاکی که از این در نتوانم برخاست
از کجا بوسه زخم بر لب آن قصر بلند

باز مستان دل از آن گیسوی مشکین حافظ
زان که دیوانه همان به که بود اندر بند

(182)

حسب حالی ننوشتی و شد ایامی چند
محرمی کو که فرستم به تو پیغامی چند

ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید
هم مگر پیش نهد لطف شما گامی چند

چون می از خم به سبو رفت و گل افکند نقاب
فرصت عیش نگه دار و بزن جامی چند

قند آمیخته با گل نه علاج دل ماست
بوسه‌ای چند بر آمیز به دشنامی چند

ز اهد از کوچه رندان به سلامت بگذر
تا خرابت نکند صحبت بدنامی چند

عیب می جمله چو گفتی هنرش نیز بگو
نفی حکمت مکن از بهر دل عامی چند

ای گدایان خرابات خدا یار شماست
چشم انعام مدارید ز انعامی چند

پیر میخانه چه خوش گفت به دردی کش خویش
که مگو حال دل سوخته با خامی چند

حافظ از شوق رخ مهر فروغ تو بسوخت
کامگارا نظری کن سوی ناکامی چند

(182)

Thou wrotest not the account of thy state; and, passed some time:
Where a confidant so that to thee, I may send some message?

To this lofty desire, we cannot attain
Unless your favor advanceth some paces.

Since from the jar, wine hath gone into the flagon; and the rose hath cast its veil,
Preserve the opportunity of ease; and drink some cups.

Candy mixed with the rose, is not the remedy for our sick heart:
Some kisses mix with some abuse.

O Zahed! Pass from the circle of profligates to safety:
Lest ruined make thee, the society of some ill of fame.

The defect of wine, all thou toldest; its profit also tell:
Negation of skill, make not for the sake of the heart of some people.

O beggars of the tavern! God is your Friend,
Have no eye of favor from some animals.

To his dreg-drinker, how well spake the Pir of the wine-house,
Saying: "Utter not the state of the consumed heart to some immature ones."

From desire of thy face, love-kindling Hafez consumed:
O one whose desire is fulfilled! Cast a glance towards one some desire unfulfilled.

(183)

دوش وقت سحر از غصّه نجاتم دادند
واندر آن ظلمت شب آب حیاتم دادند

بیخود از شمشعه پرتو ذاتم کردند
باده از جام تجلی صفاتم دادند

چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی
آن شب قدر که این تازه براتم دادند

بعد از این روی من و آینه وصف جمال
که در آن جا خبر از جلوه ذاتم دادند

من اگر کامروا گشتم و خوشدل چه عجب
مستحق بودم و اینها به زکاتم دادند

هاتف آن روز به من مژده این دولت داد
که بدان جور و جفا صبر و ثباتم دادند

این همه شهد و شکر کز سخنم می‌ریزد
اجر صبریست کز آن شاخ نباتم دادند

همت حافظ و انفاس سحرخیزان بود
که ز بند غم ایام نجاتم دادند

(183)

Last night, at morning time, me freedom from grief, they gave.
And, in that darkness of night, me the water-of-life they gave.

Through the effulgence of the ray of His essence, me senseless, they made:
From the cup of splendor of His qualities, me wine they gave.

It was a morning, how auspicious! And a moment how joyous!
That "Night-of Power" when me, this new command, they gave:

After this my face and the mirror of the glory of Beauty;
For in it, me news of His splendor they gave.

If I became desire-gainer and happy of heart, what wonder?
Deserving, I was; and me, these as alms they gave.

That day, me glad tidings of this fortune the invisible messenger gave:
That in respect to that violence and tyranny, me, patience and endurance they gave.

This sweet that

The blessing of Hafez and the breathings of morning-risers it was
That me, freedom from the bond of Time's grief they gave.

(184)

دوش دیدم که ملانک در میخانه زدند
گل آدم بسرشتند و به پیمانہ زدند

ساکنان حرم ستر و عفاف ملکوت
با من راه نشین بادہ مستانہ زدند

آسمان بار امانت نتوانست کشید
قرعہ کار به نام من دیوانہ زدند

جنگ ہفتاد و دو ملت ہمہ را عذر بنہ
چون ندیدند حقیقت رہ افسانہ زدند

شکر ایزد کہ میان من و او صلح افتاد
صوفیان رقص کنان ساغر شکرانہ زدند

آتش آن نیست کہ از شعلہ او خندد شمع
آتش آن است کہ در خرمن پروانہ زدند

کس چو حافظ نگشاد از رخ اندیشہ نقاب
تا سر زلف سخن را بہ قلم شانہ زدند

(184)

Last night I saw that the angels beat the door of the tavern,
The clay of Adam, they shaped and into the mould, they cast.

The dwellers of the sacred fold of the veiling and of the abstaining of the angels,
On me, dust-sitter, the intoxicating wine cast.

The load of deposit, the sky could not endure:
In the name of helpless me, the dice of the work, they cast.

The wrangle of seventy-two sects, establish excuse for all
When truth, they saw not, the door of feeble they beat.

Thanks to God, between me and Him, peace chanced,
The cup of thankfulness, the angels, dancing, cast.

Not fire is that, whereat the candle's flame laugheth:
Fire is that, wherein the moth's harvest they cast.

From off thought's face, none hath drawn the veil as Hafez
Since the tress-tip, the brides of speech combed.

(185)

نقدها را بود آیا که عیاری گیرند
تا همه صومعه داران پی کاری گیرند

مصلحت دید من آن است که یاران همه کار
بگذارند و خم طره یاری گیرند

خوش گرفتند حریفان سر زلف ساقی
گر فلکشان بگذارد که قراری گیرند

قوت بازوی پرهیز به خوبان مفروش
که در این خیل حصاری به سواری گیرند

یا رب این بچه ترکان چه دلیرند به خون
که به تیر مژه هر لحظه شکاری گیرند

رقص بر شعر تر و ناله نی خوش باشد
خاصه رقصی که در آن دست نگاری گیرند

حافظ ابنای زمان را غم مسکینان نیست
زین میان گر بتوان به که کناری گیرند

(185)

Of coins, is it that they examination take
So that, after their own work, all the cloister-holders take?

In my sight, the counsel is that all work, friends
Should let go; and, the curl of the tress of a friend take.

The tip of the Saki's tress, happily the companions take:
If the sky permit them, a little rest they take.

To lovely ones, boast not of the strength of thy arm of chastity:
For, among this tribe, with a single mounted one, a fortress, they take.

O Lord! How bold for blood are these young bold ones;
For, momentarily, with the arrow of the eye-lash, a great prey, they take.

To sweet song, and to the reed's voice sweet is the dance:
Especially, that dance wherein, an idol's hand, they take.

Hafez! No grief for the wretched have the sons of Time:
A path aside from the midst of them, if possible best that they take.

(186)

گر می فروش حاجت رندان روا کند
ایزد گنه ببخشد و دفع بلا کند

ساقی به جام عدل بده باده تا گدا
غیرت نیاورد که جهان پر بلا کند

حقاً کز این غمان برسد مژده امان
گر سالکی به عهد امانت وفا کند

گر رنج پیش آید و گر راحت ای حکیم
نسبت مکن به غیر که این ها خدا کند

در کارخانه‌ای که ره عقل و فضل نیست
فهم ضعیف رای فضولی چرا کند

مطرب بساز پرده که کس بی اجل نمرد
وان کو نه این ترانه سراید خطا کند

ما را که درد عشق و بلای خمار کشت
یا وصل دوست یا می صافی دوا کند

جان رفت در سر می و حافظ به عشق سوخت
عیسی دمی کجاست که احیای ما کند

(186)

If lawful the need of profligates, the wine-seller maketh,
His sin, God forgiveth; and, repelling of calamity maketh.

Saki! Give wine in the cup of justice, so that the beggar
Gather not jealousy that, the world full of calamity, he maketh.

O God! The glad tidings of safety from these griefs may arrive,
If, fidelity in the covenant of trust, the holy traveller maketh.

Sage! If before thee come sorrow or ease,
Ascribe not to other; for these, God maketh.

In the workshop, wherein is no path to reason and excellence,
An arrogant judgment, why weak imagination maketh?

Minstrel! Thy lyre, play: "Without death, none died."
This melody, who chanteth not, mistake maketh.

Since love's pain is ours, and the calamity of wine-sickness,
Either the ruby of the beloved, or the pure wine maketh.

In the desire of wine, life passed; and in love Hafez consumed:
Where is one of Isa-breath that our reviving maketh.

(187)

دلا بسوز که سوز تو کارها بکند
نیاز نیم شبی دفع صد بلا بکند

عتاب یار پری چهره عاشقانه بکش
که یک کرشمه تلافی صد جفا بکند

ز ملک تا ملکوتش حجاب بردارند
هر آن که خدمت جام جهان نما بکند

طیب عشق مسیحادم است و مشفق لیک
چو درد در تو نبیند که را دوا بکند

تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار
که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند

ز بخت خفته ملولم بود که بیداری
به وقت فاتحه صبح یک دعا بکند

بسوخت حافظ و بویی به زلف یار نبرد
مگر دلالت این دولتش صبا بکند

(187)

O heart! Consume. For deeds thy consuming maketh:
The repelling of a hundred calamities, the midnight supplication maketh.

The reproach of the Beloved, Angel of face, endure like a lover:
Because, compensation for a hundred of tyranny, one glance maketh.

The screen from this world to the world of angels they rend for him,
Who, the service of the cup, world-displaying, maketh.

Of Jesus breath and compassionate, is the physician of love; but,
When, in thee, he seeth no pain, to whom remedy he maketh.

Upon thy God, cast thou the work; keep happy of heart:
For if mercy, the adversary maketh not; God maketh.

Through sleeping fortune, I am vexed. It may be that vigilance
A prayer, at the time of opening of morning, maketh.

Hafez consumed; and took not the perfume of the Beloved's tress:
Perchance, the guide of this fortune of his, the wind maketh.

(188)

مرا به رندی و عشق آن فضول عیب کند
که اعتراض بر اسرار علم غیب کند

کمال سّر محبت ببین نه نقص گناه
که هر که بی هنر افتد نظر به عیب کند

ز عطر حور بهشت آن نفس برآید بوی
که خاک میکده ما عیبر جیب کند

چنان زند ره اسلام غمزه ساقی
که اجتناب ز صهبا مگر صهیب کند

کلید گنج سعادت قبول اهل دل است
مباد آن که در این نکته شک و ریب کند

شبان وادی ایمن گهی رسد به مراد
که چند سال به جان خدمت شعیب کند

ز دیده خون بچکاند فسانه حافظ
چو یاد وقت زمان شباب و شیب کند

(188)

For profligacy and love, my censure that foolish one maketh;
Who, on the mysteries of men of hidden knowledge, criticism maketh.

Behold the perfection of love's mystery, not sin's defect:
For, whoever skill-less is, glance at the defect maketh.

From the perfume of the angel of paradise, perfume ascendeth at that time
When, the dust of our wine-house the perfume of her collar, she maketh.

The Saki's glance so struck the path of Islam,
That, perchance, shunning of the red morning wine, Suhaib maketh.

The key of the treasure of happiness is the acceptance of one of heart:
Be it not that, doubt or suspicion, in this matter, any one maketh.

To his desire reacheth the shepherd of the Wadi of safety at that time
When some years, with soul, the service of Shuayb, he maketh.

Blood from the eye, Hafez's tale causeth to drop,
When of youth's time and of the time of old age, recollection, he maketh.

(189)

طایر دولت اگر باز گذاری بکند
یار باز آید و با وصل قراری بکند

دیده را دستگه در و گهر گر چه نماند
بخورد خونی و تدبیر نثاری بکند

دوش گفتم بکند لعل لبش چاره من
هاتف غیب ندا داد که آری بکند

کس نیارد بر او دم زند از قصه ما
مگرش باد صبا گوش گذاری بکند

دادهام باز نظر را به تدروی پرواز
باز خواند مگرش نقش و شکاری بکند

شهر خالیست ز عشاق بود کز طرفی
مردی از خویش برون آید و کاری بکند

کو کریمی که ز بزم طربش غمزده‌ای
جرعه‌ای درکشد و دفع خماری بکند

یا وفا یا خبر وصل تو یا مرگ رقیب
بود آیا که فلک زین دو سه کاری بکند

حافظا گر نروی از در او هم روزی
گذری بر سرت از گوشه کناری بکند

(189)

If again passing, the bird of fortune shall make.
Again the Beloved shall come; and contentment with union shall make.

Although, to the eye remaineth no power of the pearl or the jewel,
It shall devour a great quantity of blood, and the design of a great scattering shall make.

Last night, I said: "Maketh the ruby of His lip my remedy?"
Voice, gave the invisible messenger saying: "Yes! it maketh."

To Him, of our tale none can utter;
Perchance, its reporting the morning breeze maketh.

To the hawk of my own sight, I have given flight at the partridge:
Perchance, it may call my fortune; and a great prey may make.

Void is the city of lovers; it may be that from a quarter,
Out from himself, a man cometh; and a work maketh.

Where a generous one, from whose banquet of joy, the grief-stricken one
Drinketh a draft; and the repelling of wine-sickness maketh?

Either fidelity; or the news of union with Thee; or the death of the watcher:
Of these, one, two, or three, deeds the sphere's sport maketh.

Hafez! If, even a day, from His door, thou go not,
From a corner of a quarter, passing by thy head, He maketh.

(190)

کلک مشکین تو روزی که ز ما یاد کند
ببرد اجر دو صد بنده که آزاد کند

قاصد منزل سلمی که سلامت بادش
چه شود گر به سلامی دل ما شاد کند

امتحان کن که بسی گنج مرادت بدهند
گر خرابی چو مرا لطف تو آباد کند

یا رب اندر دل آن خسرو شیرین انداز
که به رحمت گذری بر سر فرهاد کند

حالیا عشوه ناز تو ز بنیادم برد
تا دگر باره حکیمانه چه بنیاد کند

گوهر پاک تو از مدحت ما مستغنیست
فکر مشاطه چه با حسن خداداد کند

ره نبردیم به مقصود خود اندر شیراز
خرم آن روز که حافظ ره بغداد کند

(190)

One day, when recollection of us thy musky reed maketh,
It will take reward: Two hundred slaves that free, it maketh_

The messenger of Her Highness Salma-to whom be safety!
What is it if, with a salutation, our heart joyous, she maketh?

Examine this: "Many a treasure of desire will they give thee,
"If prosperous, one ruined like me, thy favor maketh."

O Lord! Into the heart of that Khosro Shirin cast
That, a passing in mercy, by Farhad, he maketh.

Now, me from foundation, love's glance for thee hath taken:
Let us see, again, what thy sage-like thought maketh.

Independent of our praise is thy pure essence:
With beauty God-given, thought of the attirer, who maketh?

Into Shiraz we traveled not to our desire,
Joyful the day, when way to Baghdad, Hafez maketh.

(191)

آن کیست کز روی کرم با ما وفاداری کند
بر جای بدکاری چو من یک دم نکوکاری کند

اول به بانگ نای و نی آرد به دل پیغام وی
وان گه به یک پیمان می با من وفاداری کند

دلبر که جان فرسود از او کام دلم نگشود از او
نومید نتوان بود از او باشد که دلداری کند

گفتم گره نگشوده ام زان طره تا من بوده ام
گفتا منش فرموده ام تا با تو طراری کند

پشمینه پوش تندخو از عشق نشنیده است بو
از مستیش رمزی بگو تا ترک هشیاری کند

چون من گدای بی نشان مشکل بود یاری چنان
سلطان کجا عیش نهان با رند بازاری کند

زان طره پرپیچ و خم سهل است اگر بینم ستم
از بند و زنجیرش چه غم هر کس که عیاری کند

شد لشکر غم بی عدد از بخت می خواهم مدد
تا فخر دین عبدالصمد باشد که غمخواری کند

با چشم پرنیرنگ او حافظ مکن آهنگ او
کان طره شبرنگ او بسیار طراری کند

(191)

Who is that one, who, by way of manliness, fidelity with me will make;
In respect of an ill-doer like me, once a good deed will make?

First, to the sound of the harp and of the reed, me, His message, he will bring:
Then, with a measure of wine, fidelity with me, he will make.

The Heart-ravisher, for whom my soul withered; by whom, the desire of my heart
opened not:
Of Him, one cannot be hopeless. Perchance, loving kindness, He may make.

I said "So long as I have been, I have not loosed a knot from that tress:"
He said: "I have ordered it. With thee, readiness it shall make."

The wool-wearer, sullen of disposition hath not perceived love's perfume:
Of its intoxication, utter a hint, that, abandonment of sensibleness he may make.

A beggar, void of mark, like me! A Friend like that was difficult to:
Hidden pleasure with the common bazar-haunter, where doth the Soltan make?

'Tis easy if, from that tress, full of twist and turn, I experience tyranny:
Or its bond and chain, what grief that one's, who, coming and going, may make?

Countless, became grief's army. From fortune, I seek aid.
Until, perchance, consolation Fakhru-d-Din Abdu-s-Samad may make.

Hafez! With this eye full of sorcery, attempt Him not:
For that tress of night hue of His many a deceit shall make.

(192)

سرو چمان من چرا میل چمن نمی‌کند
همدم گل نمی‌شود یاد سمن نمی‌کند

دی گله‌ای ز طره‌اش کردم و از سر فسوس
گفت که این سیاه کج گوش به من نمی‌کند

تا دل هرزه گرد من رفت به چین زلف او
زان سفر دراز خود عزم وطن نمی‌کند

پیش کمان ابرویش لابه همی‌کنم ولی
گوش کشیده است از آن گوش به من نمی‌کند

با همه عطف دامن آیدم از صبا عجب
کز گذر تو خاک را مشک ختن نمی‌کند

چون ز نسیم می‌شود زلف بنفشه پرشکن
و ه که دلم چه یاد از آن عهدشکن نمی‌کند

دل به امید روی او همدم جان نمی‌شود
جان به هوای کوی او خدمت تن نمی‌کند

ساقی سیم ساق من گر همه درد می‌دهد
کیست که تن چو جام می‌جمله دهن نمی‌کند

کشته غمزه تو شد حافظ ناشنیده پند
تیغ سزاست هر که را درد سخن نمی‌کند

(192)

Inclination for the sward, the cypress of my sward, wherefore maketh not?
The fellow-companion of the rose, becometh not? Memory of the lily maketh not?

Yesterday, I complained of His tress and what a pity,
Said that this black servant never listens to me not.

Until, into the curl of His tress, went my foolish heart,
On account of that long Journey, the resolution of visiting its native land, it of itself
maketh not.

Submissiveness, before the bow of His eye-brow, I keep displaying; but,
Ear-drawn it is. Therefore, for me, the ear, He maketh not.

Notwithstanding all this perfume of Thy skirt, in respect of the wind, wonder cometh
to me,
That, by Thy passing, the dust, the musk of Khotan, it maketh not.

When with the wind, the violet tress becometh full of twist:
Alas! Of that time of curl, what recollection that my heart maketh not.

In hope of union with Thee, the fellow-companion of the soul, my heart is not:
In desire of Thy street, the service of the body, my soul maketh not.

If my Saki of silver leg giveth naught but dregs,
The body all mouth, like the wine-cup, who is there that maketh not.

Not listening to counsel, Hafez was slain by Thy glance:
Fit is the sword for him, who the comprehension of speech maketh not.

(193)

در نظربازی ما بی‌خبران حیرانند
من چنینم که نمودم دگر ایشان دانند

عاقلان نقطه پرگار وجودند ولی
عشق داند که در این دایره سرگردانند

جلوه گاه رخ او دیده من تنها نیست
ماه و خورشید همین آینه می‌گردانند

عهد ما با لب شیرین دهنان بست خدا
ما همه بنده و این قوم خداوندانند

مفلسانیم و هوای می و مطرب داریم
آه اگر خرّقه پشمین به گرو نستانند

وصل خورشید به شب پره اعمی نرسد
که در آن آینه صاحب نظران حیرانند

لاف عشق و گله از یار زهی لاف دروغ
عشقبازان چنین مستحقّ هجرانند

مگرم چشم سیاه تو بیاموزد کار
ور نه مستوری و مستی همه کس نتوانند

گر به نزهتگه ارواح برد بوی تو باد
عقل و جان گوهر هستی به نثار افشانند

زاهد ار رندی حافظ نکند فهم چه شد
دیو بگریزد از آن قوم که قرآن خوانند

گر شوند آگه از اندیشه ما مغبچگان
بعد از این خرّقه صوفی به گرو نستانند

(193)

Astonished at our glance-playing, those void of vision are:
As I appeared so I am; the rest, they know.

The sages are the center of the compass of existence; but
Love knoweth that, in this circle, they head-revolving are.

Not alone is my eye the splendor-place of His cheek:
Revolving this very mirror, the sun and the moon are.

With the lip of those sweet of mouth, God established my covenant:
We all slaves; and these lords are.

Poor are we; and desire for wine and for the minstrel, we have:
Also! If, in pledge, the woolen khirka they take not.

The union of the sun reacheth not to the blind bat:
For, in this mirror those of vision astonished are.

Boast of love; and lament of the tyranny of the beloved-O excellent the boast of
falsehood!
Deserving of separation, love-player-like these are.

Perchance Thy dark intoxicated eye will teach me the work
If not, capable of abstinence and intoxication, not all are.

If to the pleasure-place of souls, the wind carry Thy perfume,
In scattering, the jewel of their existence, reason and soul scatter.

Zahed! If Hafez practice not profligacy, what fear? Know
"From that tribe that readeth the Qoran, the demon fleeth."

If the young magians become acquainted with our ill-thought,
After this, in pledge, the Sufi's khirka they take not.

(194)

سمن بویان غبار غم چو بنشینند بنشانند
پری رویان قرار از دل چو بستیزند بستانند

به فتراک جفا دل‌ها چو بر بندند بر بندند
ز زلف عنبرین جان‌ها چو بگشایند بفشانند

به عمری یک نفس با ما چو بنشینند بر خیزند
نهال شوق در خاطر چو بر خیزند بنشانند

سرشک گوشه گیران را چو دریابند در یابند
رخ مهر از سحر خیزان نگردانند اگر دانند

ز چشمم لعل رمانی چو می‌خندند می‌بارند
ز رویم راز پنهانی چو می‌بینند می‌خوانند

دوای درد عاشق را کسی کو سهل پندارد
ز فکر آنان که در تدبیر درمانند در مانند

چو منصور از مراد آنان که بردارند بر دارند
بدین درگاه حافظ را چو می‌خوانند می‌رانند

در این حضرت چو مشتاقان نیاز آرند ناز آرند
که با این درد اگر در بند درمانند در مانند

(194)

Those of lily perfume cause grief's dust to sit when they sit:
Patience from the heart, those of Angel-face take when they strive.

To the saddle-strap of tyranny, hearts they bind when they bind:
From the ambergris beperfumed tress, souls they scatter, when they scatter.

In a life-time, with us a moment, they rise, when they sit,
In the heart, the plant of desire they plant, when they rise up.

The tear of the corner-takers they find, when they find:
From the love of morning-risers, the face they turn not, if they know.

From my eye, the pomegranate-like ruby they rain, when they laugh:
From my face, the hidden mystery, they read, when they look.

The one who thought that the remedy for lover is simple:
Out of sight of those sages who consider treatment, be.

Those who like Mansur are on the gibbet, take up that desire of remedy:
To this court, they call Hafez when they cause him to die.

In that presence, the desirous ones bring grace, when they bring supplication:
For, if in thought of remedy they are, distressed with this pain, they are.

(195)

غلام نرگس مست تو تاجدار انند
خراب باده لعل تو هوشیار انند

تو را صبا و مرا آب دیده شد غماز
و گر نه عاشق و معشوق رازدار انند

ز زیر زلف دوتا چون گذر کنی بنگر
که از یمین و یسارت چه سوگوار انند

گذار کن چو صبا بر بنفشه زار و ببین
که از تطاول زلفت چه بی‌قرار انند

نصیب ماست بهشت ای خداشناس برو
که مستحق کرامت گناهکار انند

نه من بر آن گل عارض غزل سرایم و بس
که عندلیب تو از هر طرف هزار انند

تو دستگیر شو ای خضر پی خجسته که من
پیاده می‌روم و هم‌رهان سوار انند

بیا به میکده و چهره ارغوانی کن
مرو به صومعه کان جا سیاه کار انند

خلاص حافظ از آن زلف تابدار مباد
که بستگان کمند تو رستگار انند

(195)

The slave of thy intoxicated eye, crown-possessors are:
Undone with the wine of Thy ruby lip, sensible ones are.

For Thee, the wind and for me the water of the eye became informers:
If not, mystery-keepers the lover and the Beloved are.

When Thou passest, glance: Beneath Thy two tresses,
From right and left, how restless they are.

Like the wind, pass over the violet-bed. Behold,
From the tyranny of thy tress, how sorrowful they are!

O God-recognizer? Our portion is paradise. Go:
For deserving of mercy, sinners are.

To that rose cheek not alone do I sing the love song:
For, on every side, Thy nightingales a thousand are.

O Khizr of auspicious foot! Be thou my handseizer. For I
Travel on foot; and my fellow-travelers on horse-back are.

To the wine-house, go; and with wine make ruddy thy face:
To the cloister, go not: for there, dark of deed, they are.

Free of that twist-possessing tress, Hafez be not:
For, free, those bound to Thy girdle are.

(196)

آنان که خاک را به نظر کیمیا کنند
آیا بود که گوشه چشمی به ما کنند

دردم نهفته به ز طبیبان مدعی
باشد که از خزانه غییم دوا کنند

معشوقه چون نقاب ز رخ در نمی‌کشد
هر کس حکایتی به تصور چرا کنند

چون حسن عاقبت نه به رندی و زاهدیست
آن به که کار خود به عنایت رها کنند

بی معرفت مباش که در من یزید عشق
اهل نظر معامله با آشنا کنند

حالی درون پرده بسی فتنه می‌رود
تا آن زمان که پرده برافتد چه‌ها کنند

گر سنگ از این حدیث بنالد عجب مدار
صاحب دلان حکایت دل خوش ادا کنند

می خور که صد گناه ز اغیار در حجاب
بهتر ز طاعتی که به روی و ریا کنند

پیراهنی که آید از او بوی یوسفم
ترسم برادران غیورش قبا کنند

حافظ دوام وصل میسر نمی‌شود
شاهان کم التفات به حال گدا کنند

(196)

Those Mursheds, who, with their glance alchemy of the dust make,
At us, eye-cornering, do they make?

My pain concealed from the claimant's physician, best:
It may be that, its remedy from the treasury of the hidden, they make.

Since the Beloved uplifteth not the veil from His face,
Why doth every one, in imagination, a tale make?

Since they carried not away the beauty of ease; and austerity is,
That best that, as a favor, release of their own work, they make.

Be not without divine knowledge; for in excess of love:
Bargains with the friend, people of vision make.

Now, within the screen, many a calamity goeth:
At that time when the screen falleth down, let us see what they make.

If of this tale the stone bewail, hold it not wonderful;
Utterance of the tale of the happy heart, those of heart make

Drink wine. For, within the screen, a hundred crimes on the part of strangers
Better than a devotion which, with dissimulation and hypocrisy, they make.

The garment wherefrom cometh the perfume of Yusef
It, I fear, the proud brothers rent make.

Hafez! Union is ever unattainable:
God forbid! To the beggar's state, less attention they should make.

(197)

شاهدان گر دلبری زین سان کنند
زاهدان را رخنه در ایمان کنند

هر کجا آن شاخ نرگس بشکفتد
گلرخانش دیده نرگسدان کنند

ای جوان سروقد گویی بپر
پیش از آن کز قامتت چوگان کنند

عاشقان را بر سر خود حکم نیست
هر چه فرمان تو باشد آن کنند

پیش چشمم کمتر است از قطره‌ای
این حکایت‌ها که از طوفان کنند

یار ما چون گیرد آغاز سماع
قدسیان بر عرش دست افشان کنند

مردم چشمم به خون آغشته شد
در کجا این ظلم بر انسان کنند

خوش بر آ با غصه‌ای دل کاهل راز
عیش خوش در بوته هجران کنند

سر مکش حافظ ز آه نیم شب
تا چو صبحت آینه رخشان کنند

(197)

If, in this way, heart-ravishingness, lovely ones make,
In the faith of Zaheds, breaches, they will make.

Wherever that branch of the narcissus blossometh,
Its narcissus-holder, their own eye, those of rose-cheek make.

O youth, cypress of stature! Strike the bail,
Before that time when, of thy stature, the polo they make.

Over their own head, lovers have no command:
Whatever be Thy order, that they make.

In my eye, less than a drop are
Those tales that of deluge, they make.

When our beloved beginneth sama,
Hand waving, the holy ones of the ninth Heaven make.

Immersed in blood became the pupil of my eye,
This tyranny against man, where do they make?

O heart, careless of mystery! Forth from grief, come happy:
In the crucible of separation, pleasant ease they make.

Hafez! Draw not forth thy head from the midnight sigh,
So that, gleaming like the morning, the mirror they may make.

(198)

گفتم کی ام دهان و لب‌ت کامران کنند
گفتا به چشم هر چه تو گوئی چنان کنند

گفتم خراج مصر طلب می‌کند لب‌ت
گفتا در این معامله کمتر زیان کنند

گفتم به نقطه دهند خود که برد راه
گفت این حکایتیست که با نکته دان کنند

گفتم صنم پرست مشو با صمد نشین
گفتا به کوی عشق هم این و هم آن کنند

گفتم هوای می‌کده غم می‌برد ز دل
گفتا خوش آن کسان که دلی شادمان کنند

گفتم شراب و خرقه نه آیین مذهب است
گفت این عمل به مذهب پیر مغان کنند

گفتم ز لعل نوش لبان پیر را چه سود
گفتا به بوسه شکرینش جوان کنند

گفتم که خواجه کی به سر حجله می‌رود
گفت آن زمان که مشتری و مه قران کنند

گفتم دعای دولت او ورد حافظ است
گفت این دعا ملائک هفت آسمان کنند

(198)

I said: "Me, prosperous, Thy mouth and lip, when do they make?"
He said: "By my eye whatever thou sayest even so do they make."

I said: "Thy lip demandeth tribute of Egypt:"
He said: "In this matter, loss they seldom make."

I said: "To the point of Thy mouth, who taketh the way?"
He said "This Is a tale that to the subtlety-knower, they make."

I said: "In the society of the lofty-sitter, be not idol worshipper?"
He said: "In love's street, also this and also that they make "

I said: "The desire of the wine-house taketh grief from the heart."
He said: "Happy, those who joyous a single heart make."

I said: "Wine and the religious garment, are they not the ordinances of the religious order?"
He said: "In the religious order of the Pir of the Magians, this work they make."

I said "From the sweet ruby of thy lips, what profit the old is?"
He said: "Him, with a sweet kiss, young they make."

I said "To the chamber when goeth the Khwajeh?"
He said: "That time when Jupiter and the moon conjunction make."

I said: "Prayer for his fortune is Hafez's morning exercise."
He said: "This prayer the angels of the seventh heaven make."

(199)

واعظان کاین جلوه در محراب و منبر می‌کنند
چون به خلوت می‌روند آن کار دیگر می‌کنند

مشکلی دارم ز دانشمند مجلس باز پرس
توبه فرمایان چرا خود توبه کمتر می‌کنند

گوئیا باور نمی‌دارند روز داوری
کاین همه قلب و دغل در کار داور می‌کنند

یا رب این نودولتان را با خر خودشان نشان
کاین همه ناز از غلام ترک و استر می‌کنند

ای گدای خانقه برجه که در دیر مغان
می‌دهند آبی که دل‌ها را توانگر می‌کنند

حسن بی‌پایان او چندان که عاشق می‌کشد
زمره دیگر به عشق از غیب سر بر می‌کنند

بر در میخانه عشق ای ملک تسبیح گوی
کاندر آن جا طینت آدم مخمر می‌کنند

صبحدم از عرش می‌آمد خروشی عقل گفت
قدسیان گویی که شعر حافظ از بر می‌کنند

(199)

The admonishers who, in the prayer-arch and the pulpit, grandeur make,
When into their chamber they go, that work of another kind they make.

A difficulty, I have. Ask the wisp ones of the assembly,
Why those ordering penitence, themselves penitence seldom make?

Thou mayst say, they have no belief in the day of judgment,
That, in the work of the Ruler, ail this fraud and deceit they make.

O Lord! Place these newly-enriched ones upon their own asses:
Because, on account of a Turk slave and a mule, all this arrogance, they make.

O beggar of the monastery! Leap up. For, in the cloister of the magians!
They give a little water; and hearts strong make.

As much as his boundless beauty slayeth the lover,
From the invisible, their head in love, raised another crowd make.

O angel! Utter the tasbih at the door of love's tavern
For within, Adam's clay, dough they make.

At dawn, from God's throne, came a shout: wisdom spake:
Thou mayst say that chanting of the verse of Hafez, the holy ones make.

(200)

دانی که چنگ و عود چه تقریر می‌کنند
پنهان خورید باده که تعزیر می‌کنند

ناموس عشق و رونق عشاق می‌برند
عیب جوان و سرزنش پیر می‌کنند

جز قلب تیره هیچ نشد حاصل و هنوز
باطل در این خیال که اکسیر می‌کنند

گویند رمز عشق مگویند و مشنویید
مشکل حکایتیست که تقریر می‌کنند

ما از برون در شده مغرور صد فریب
تا خود درون پرده چه تدبیر می‌کنند

تشویش وقت پیر مغان می‌دهند باز
این سالکان نگر که چه با پیر می‌کنند

صد ملک دل به نیم نظر می‌توان خرید
خوبان در این معامله تقصیر می‌کنند

قومی به جد و جهد نهادند وصل دوست
قومی دگر حواله به تقدیر می‌کنند

فی الجملة اعتماد مکن بر ثبات دهر
کاین کارخانه‌ایست که تغییر می‌کنند

می‌خور که شیخ و حافظ و مفتی و محتسب
چون نیک بنگری همه تزویر می‌کنند

(200)

Thou knowest what tale that the harp and the lyre make?
Secretly drink ye wine that thee precious they may make.

The honor of love and the splendor of lovers, they take:
The censure of the young; and the reproof of the old, they make.

Nothing gained but a darken heart, yet,
Wrong in this illusion that someday gold they make.

They say: Utter ye not love's mystery; hear it not:
It is a difficult story, whereof relation, they make.

Out of the door, we being deceived by a hundred deceits,
Let us see, within the screen, what device they make.

rime's vexation, they give the Pir of the Magians:
Behold what with the Pir, these holy travelers make!

One can purchase a hundred honors with half a glance,
In this act, deficiency, lovely ones make.

With effort and struggle, a crowd established union with the Beloved:
Reliance on Fate, another crowd make.

In short, on Time's permanency, rely not:
For this is the workshop wherein change they make.

Drink wine. For the Shaikh, and Hafez, and the Mufti and the Mohtaseb,
All when thou lookest well fraud make.

پایان بخش دوم